Проців О. Р.

Історія мисливства та рибальства міста Кракова та Краківського повіту XIX – початку XX ст.

Івано-Франківськ

ФОЛІАНТ

2015

УДК 639(09) (477.83/.86)„18/19“
ББК 47 Г (4 Укр3)

П 84

Рецензент:
Калуцький І.Ф. доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри туризмознавства і краєзнавства Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Рекомендовано до друку Вченою радою Українського науково-дослідного інституту гірського лісівництва ім. Пастернака (протокол № 9 від 30 листопада 2015 р.)

Олег ПРОЦІВ

П 84 Історія мисливства та рибальства міста Кракова та Краківського повіту XIX – початку XX ст. / Івано-Франківськ, ФОЛІАНТ, 2015 – 87 с.

ISBN

У монографії проаналізовано розвиток мисливства та рибальства у Кракові та Краківському повіті з середини XIX і до початку XX століття. Досліджено діяльність громадських мисливських організацій Галичини та Краківського товариства мисливців «Вісла», зокрема діяльність на території Кракова Галицького та Малопольського мисливських товариств, Краєвого рибальського товариства, його керівника – уродженця Прикарпаття Максиміліана Новицького. Висвітлено гуманітарні, економічні, організаційні аспекти діяльності товариств та здійснено компаративний аналіз економічної ефективності ведення мисливства та рибальства мисливської діяльності. Проведено аналіз історичних джерел, які висвітлювали галузь мисливства та рибальства. Розглянуто методологічні підходи у правозастосуванні органів державної влади на воєводському та повітовому рівні.

УДК 639(09) (477.83/.86)„18/19“
ББК 47 Г (4 Укр3)

П 84

ISBN

Summary

The monograph is analyzed the development of hunting and fishing in Krakow and Krakow county from the middle of nineteenth till early twentieth century. It was researched the activity of public hunting organizations in Galicia and Krakow Hunting society "Wisła", in particular the activities of Galician and Malopolsk hunting societies in Krakow, Boundary fishing company, its leader Maximilian Nowicki, a native of Carpathian. It was showed the humanitarian, economic and organizational aspects of companies' activities, and it was conducted comparative analysis of the economic efficiency of hunting and fishing activities. It was conducted the analysis of historical sources, which covering the area of hunting and fishing. It was considered the methodological approach in the enforcement of state authorities at Provincial and district level.

ЗМІСТ

ВСТУП

З проголошенням незалежності України спостерігається інтерес до вивчення її історії. У цьому контексті великого значення набуло вивчення історії Галичини, яка раніше досліджувалась виключно крізь призму боротьби за соціальні та національні інтереси місцевого населення. На даному етапі підвищується рівень дослідження всіх сторін суспільного життя Галичини.

Одним із важливих аспектів суспільного виробництва є мисливство та рибальство, дослідження яких через звичаї, художню літературу, законодавство дає змогу повніше висвітлити гуманітарні, суспільні, соціальні аспекти розвитку суспільства як у Галичині, так і у місті Кракові та Краківському повіті. В поле зору дослідника потрапили місто Краків – та одне із провідних міст Галичини та Краківський повіт. Близькість великого міста та кордонів сприяло розвитку торгівлі мисливською та рибальською продукцією з іншими країнами Австро-Угорської монархії та Європи. Одна із найбільших річок Галичини – Вісла сприяла розвитку рибальства, а також організації Краківського крайового рибальського товариства, що поширювало свою роботу на територію всієї Галичини.

Метою дослідження є аналіз гуманітарних, соціальних та управлінських аспектів ведення мисливського та рибальського господарства у місті Кракові та Краківському повіті XIX – першої третини XX ст.

Серед завдань дослідження слід виокремити наступні:

– мотиваційні аспекти організації мисливських товариств у Галичині;

– організація мисливських та рибальських товариств, зареєстрованих на території повіту, історія їх організації, організаційні, фінансові, гуманітарні аспекти діяльності товариства;

– економічні аспекти мисливського господарства у місті Кракові та Краківському повіті.

Об’єктом дослідження виступає мисливство Краківського повіту; предметом – вивчення системи господарювання у мисливстві та рибальстві, встановлення закономірностей й особливостей ведення мисливського господарства, культури, економіки, управління, пов’язаних із мисливством і рибальством Краківського повіту. Хронологічні межі дослідження охоплюють період з XIX ст. і до першої третини XX ст.

У результаті проведених автором досліджень зібрано значний фактичний матеріал, що дає можливість істотно доповнити і уточнити дані з досліджуваного питання. Викладені матеріали базуються на багатовидовій джерельній базі, і на основі здобутків попередників поглиблюють пізнання мисливства у Галичині та у Краківському повіті, зокрема. Основу фактологічної бази праці становлять неопубліковані та опубліковані джерела XIX – початку XXI ст.

Одним із основних завдань роботи було встановлення реального значення мисливського господарства на території Краківського повіту для соціального, гуманітарного, економічного, управлінського аспектів.

1. Історіографія

Джерелом законодавчих аспектів регулювання мисливського господарства слугують стенографічні звіти Галицького сейму[1], збірки законів та розпоряджень Галичини, що регулярно виходили у Львові[2], «Цивільний Кодекс»[3], «Збірка законів», що виходили у Кракові на початку XIX ст.[4],[5],[6] «Офіційне зведення розпоряджень для столичного королівського міста Кракова»[7] та «Офіційне зведення законів Австрії».[8] Аспекти правового регулювання мисливського господарства визначені власне у мисливському законодавстві Галичини і Великого краківського князівства[9], збірці розпоряджень органів державної влади Галичини, досліджуваного періоду.[10] Джерельною базою про законодавчі акти, що діяли на території Краківського повіту, стала книга «Економічне значення мисливства для нашого краю» Ф. Ружинського та Е. Шехтеля (1921 р.).[11]

Великі можливості у вивченні економічної сторони мисливства у Кракові та Краківському повіті відкривають статистичні звіти про добування мисливських тварин, серед яких «Статистичні довідники Кракова»[12], «Статистичні звіти Кракова»,[13] а також книга Ю. Старкля і З. Фішера «Загальнонаціональна крайова виставка 1894р. і виробничі потужності: полювання та риболовля».[14]

Потужною джерельною базою є статті у спеціалізованих мисливських виданнях: «Звіт про добуту дичину у 1887 році»,[15] «Звіт

---

[1] Alegaty do sprawozdań stenograficznych drugiej sesyi ósmego periodu Sejmu Krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskiem z roku 1873. – Lwów, 1873, – S.127-128.
[2] Dziennik ustaw i rozporządzeń krajowych dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkim Księstwem Krakowskiem. – Lwów, 1906. – S.306-309.
[3] Kodeks cywilny obowiązujący w Austryi od 1 . stycznia 1812 r. z uwzględnieniem wszystkich zmian i uzupełnień łacznie z trzema nowelami. – Lwów: nakladem F. Koniecznego, 1918. – S.167-168.
[4] Urządzenie Służby żandarmerji m. wolnego Krakowa i jego okręgu // Dziennik praw z roku 1839. – Kraków : dr-nia St. Gieszkowskiego, 1839. – S. 136-137.
[5] Dziennik praw z roku 1834. – Kraków : dr-nia St. Gieszkowskiego, 1834. – S. 177.
[6] Dziennik praw z roku 1834. – Kraków : dr-nia St. Gieszkowskiego, 1834. – S. 19.
[7] Statut dla poboru podatku komunalnego od wykonywania prawa polowania na obszarze stoi. król. miasta Krakowa 18.01.1926 L. 278/926 // Dziennik pozporządzeń dla stoł. król. Miasta Krakowa. – 1926. – № 1 (31. stycznia). – S.2.
[8] Dziennik ustaw państwa dla królestw i krajów w radzie państwa reprezentowanych. – Wiedeń, 1911. – S.451-455.
[9] Nowa ustawa łowiecka dla Galicyi i W. Ks. Krakowskiego. – Kraków: Wisła, 1898. – S.27.
[10] Zbiór ustaw administracyjnych w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim obowiązujących do użytku organów c.k. władz rządowych i władz autonomicznych. – Kraków: universytet Jagellоński, 1868. – S.1034-1035.
[11] Rożyński F., Dr. E. Schechtel Ekonomiczne znaczenie łowiectwa dla naszego kraju. – Warzsawa:Nakładem polskiego towarzystwa łowieckeigo, 1921.
[12] Statystyka miasta Krakowa zestawiona przez biuro statystyczne miejskie. – Kraków: Drukarnia uniwersytetu Jagiellońskiego, 1887. – S. 115.
[13] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Marzec 1911. – Kraków: Biuro statystyczne, 1911. – 4s.
[14] Starkl J., Fiszer Z. Powszechna wystawa krajowa 1894 r. i siły produkcyjne kraju: Łowiectwo i rybactwo / Juliusz Starkl, Zygmunt Fiszer. – Lwów: Wydział krajowy, 1896. – S. 27-28.
[15] Wykaz zwierzyny, ubitej w ciągu roku 1887 //Łowiec. – 1888. - № 8. – S.134.

про добування дичини на протязі 1888 року складений відповідно до державної звітності»,[16] «Статистика добутої дичини в 1900 році».[17]

Дані про мисливські виставки та змагання зібрано на основі публікацій у часописах «Ловець» та «Ловець Польський», Каталозі рибальської, мисливської і лісової виставки, що відбулась у Кракові 1887 року.[18]

Роль громадських організацій в організації правозастосування у галузі мисливства висвітлена у «Шематизмах» (1892, 1895, 1898 р.р.)[19],[20],[21], статистиці міста Кракова,[22] статутах Малопольського мисливського товариства,[23] Краєвого рибальського товариства у Кракові,[24] газетних публікаціях «Наше звернення»[25], «Звіт про діяльність Краківської мисливської спілки «Вісла»».[26]

---

[16] Wykaz zwierzyny, ubitej w ciągu r. 1888 zestawiony na podstawie dat urzędowych przez G.Lettnera, radcę lasowego //Łowiec. – 1889. – № 7. – S. 110.
[17] Wykaz ubitej zwierzyny w r.1900 //Łowiec – 1903. – № 13. – S.150.
[18] Katalog wystawy rybackiej, łowieckiej i lasowej na wystawie krajowej rolniczej i przemysłowej w Krakowie w r. 1887. – Kraków: Czas, 1887. – S. 25.
[19] Szematyzm królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim księstwem Krakowskiem na rok 1892. – Lwów : Nakładem c.k. Namiesnictwa z dr. W.Łorińskiego, 1892. – S. 659.
[20] Szematyzm królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim księstwem Krakowskiem na rok 1895. – Lwów : Nakładem c.k. Namiesnictwa z dr. W.Łorińskiego, 1895. – S. 658.
[21] Szematyzm królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim księstwem Krakowskiem na rok 1898. – Lwów : Nakładem c.k. Namiesnictwa z dr. W.Łorińskiego, 1898. – S. 761.
[22] Statystyka miasta Krakowa. – Kraków, 1912. – Zeszyt XII. – S. 324.
[23] Statut małopolskiego towarzystwa łowieckiego stowarzyszenia zarejestrowanego //Łowiec. – 1938. – № 21-22. – S. LXX – LXXIV.
[24] Statut krajowego towarzystwa rybackiego w Krakowie // Łowiec. – 1879. – № 12. – S. 177–179.
[25] Nasza petycya//Łowiec . – 1899. – № 8. – s.85-88.
[26] Sprawozdanie Krakowskiej spółki myśliwskiej „Wisła“//Łowiec . – 1906. – № 1. – S.127-130.

2. Нормативно-правове забезпечення галузі мисливства та рибальства

Існували й певні особливості у врегулюванні Краківським магістратом питання організації та ведення мисливських та рибальських господарств, так як мисливська та рибальська галузі становили вагому частку у харчуванні мешканців Кракова та приносили дохід у бюджет міста.

Серед основних питань регулювання галузей були: надання у користування мисливських угідь, права полювання та риболовства, торгівля дичиною та перевірка якості продуктів харчування, боротьба з незаконним добуванням дичини (браконьєрством) тощо.

Зокрема, питання щодо раціонального ведення мисливського господарства та недопущення браконьєрства були врегульовані статтею 247 закону від 1839 року «Щодо організації діяльності жандармерії»: незаконне добування дичини чи риби вважалось крадіжкою і трактувалось як злочин, якщо її вартість перевищувала 20 золотих. Якщо незаконне добування дичини відбувалось в умовах природних катаклізмів – при пожежі чи повені, то це вважалось злочином незалежно від вартості добутого.[27]

Для запобігання браконьєрства мешканцям Кракова забороняли зберігати вдома зброю, а до проведення полювань заборонялось залучати молодь шкільного віку.[28]

Для практичної реалізації мисливського та рибальського законодавства керівники гмін міста Кракова були наділені компетенцією щодо його контролю. Слід відмітити, що крім полювання та риболовлі керівники гмін відповідали також за стан розведення коней, худоби, бджіл, вирощування овочевих дерев.[29]

Слід відмітити, що на противагу сучасності, коли власник земельної ділянки не отримує винагороди за надання права полювання на своїй ділянці, у Другій Речі Посполитій кошти за право полювання сплачували не лише власнику земельної ділянки, але й податок у державний бюджет, адже полювання, риболовля та вилов птахів відносились відповідно до цивільного кодексу Австрії до одного із видів сервітуту[30]. Відповідно до статті 19 Закону від 11 серпня 1923

[27] Urządzenie Służby żandarmerji m. wolnego Krakowa i jego okręgu // Dziennik praw z roku 1839. – Kraków : dr-nia St. Gieszkowskiego, 1839. – S. 136-137.
[28] Dziennik praw z roku 1834. – Kraków : dr-nia St. Gieszkowskiego, 1834. – S. 177.
[29] Dziennik praw z roku 1834. – Kraków : dr-nia St. Gieszkowskiego, 1834. – S. 19.
[30] Kodeks cywilny obowiązujący w Austryi od 1 . stycznia 1812 r. z uwzględnieniem wszystkich zmian i uzupełnień łacznie z trzema nowelami. – Lwów: nakladem F. Koniecznego, 1918. – S.167-168.

року «Розмір податку за право полювання» оплата за користування мисливськими угіддями залежала від географічного положення мисливських угідь. Найвища мінімальна сума оподаткування була визначена для першої зони, до якої належали: Познанське, Варшавське, Лодзьке воєводство (вартість податку становила 20 грош за гектар), а найдешевша – для Віленського, Волинського, Станиславівського, Тернопільського воєводств (вартість податку за один гектар мисливських угідь становила 1 грош). Краківське воєводство належало до другої зони, де вартість податку за 1 га становила 10 грош. Обов'язок оплати податку покладався за домовленістю: або на орендаря мисливських угідь, або на власника земельної ділянки.[31]

Але, керуючись наданим правом, збільшувати суми оподаткування, гміна міста Кракова рішенням від 18.01.1926 року збільшила розмір оподаткування втричі і воно сягало 30 грош за гектар. Також визначалось, що податок слід було сплатити двома частинами, а саме: на протязі перших чотирьох тижнів кожного півріччя.[32]

Факт збільшення втричі мінімально визначеного законодавством розміру оплати свідчить про великий попит на мисливські угіддя біля міста Кракова. Всього у 1926 році у бюджет міста Кракова надійшло 600 злотих податку за користування мисливськими угіддями.[33]

Ефективне ведення мисливського господарства, а відповідно й можливості отримання належного рівня оподаткування мисливських угідь вимагало й втручання органів державної влади щодо невиснажливого використання дичини. Компетентність щодо визначення термінів полювання, заборони полювання на певній місцевості і на певний вид дичини належала воєводам, які часто цим правом користувались. Зокрема, відповідно до розпорядження Краківського воєводи від 11.12.1929 р. та 30.05.1930 р. Визначалось, що на території воєводства забороняється полювати на самців козуль з 01.10. по 15.06., на диких качок – з 1.03. по 20.07, а зайців – з 15.01 по 31.10.[34]

[31] Kalendarz myśliwski na 1934 rok. – Warszawa: Polski związek Stowarzyszeń łowieckich, 1934. – S. 205-207.
[32] Statut dla poboru podatku komunalnego od wykonywania prawa polowania na obszarze stoi. król. miasta Krakowa 18.01.1926 L. 278/926 // Dziennik pozporządzeń dla stoł. król. Miasta Krakowa. – 1926. – № 1 (31. stycznia). – S.2.
[33] Ekspose budżetowe Prezydenta miasta. // Dziennik pozporządzeń dla stoł. król. Miasta Krakowa. – 1927. – № 4 (30. kwietnia). – S.2.
[34] Terminy ochronne ustanowione dla poszczególnych województw//Łowiec Polski – 1930. – № 34. – S.689.

Як свідчить аналіз мисливської літератури XIX–XXст., у Галичині встановлювались конкретні терміни реалізації м’яса дичини, які були прив’язані до терміну їх добування. Починаючи середини XIX ст., це питання врегульовували конкретні нормативно-правові документи. Зокрема, відповідно до розпорядження Галицького намісництва від 21 березня 1854 р. L 6241 було заборонено добувати дичину під час парування або висижування яєць, а також, якщо її м’ясо вважалось шкідливим для людського організму в цей період. Були встановлені конкретні терміни реалізації для кожного окремого виду дичини, а саме: для зайців – від 1 серпня до кінця лютого, оленів – від 1 червня до кінця листопада, козуль – від 1 червня до кінця січня, кабанів – від 1 липня до кінця січня, глухарів, тетеруків, рябчиків і куріпок – від 1 серпня до кінця березня наступного року. На іншу дичину це розпорядження не поширювалось. Також це Розпорядження визначало, що вся дичина, яку продавали у недозволений час, повинна бути знищена. Торговців, які не виконували це розпорядження, слід було оштрафувати. Крім того, дичина, яка продавалась на базарах у дозволений час, повинна була мати відповідну довідку, видану керівництвом гміни, на якій її добуто.[35]

Положення про встановлення видачі сертифікатів походження дичини було пролобійоване Галицьким мисливським товариством для перших мисливських законів, що діяли на території Галичини.[36] Так, у Мисливському законі Галичини від 1897 р. відповідно до ст. 36 було визначено, що для продажу м’яса дичини потрібно представити свідоцтво про її походження. Свідоцтво повинне містити такі дані про вид та кількість дичини. Повноваження на їх видачу були покладені на керівників мисливських господарств[37]. Якщо дичина була добута у вольєрах, де не діяли терміни полювання, добувати дичину було дозволено у будь-який час, то повноваження на видачу відповідного сертифікату покладались на державну повітову владу[38].

У наступному Мисливському законі Галичини від 1908 р. стаття 58 вимагала від осіб, що торгували м’ясом дичини, мати при собі відповідний сертифікат. Діяла також заборона на продаж дичини після

---

[35] Zbiór ustaw administracyjnych w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim obowiązujących do użytku organów c.k. władz rządowych i władz autonomicznych. – Kraków: universytet Jagelloński, 1868. – S.1034-1035.

[36] Krogulski S. Pół wieku: zarys działalności małopolskiego towarzystwa łowieckiego 1876-1926. – Lwów: Nakładem małopolskiego towarzystwa łowieckiego, 1929. – S.23.

[37] Nowa ustawa łowiecka dla Galicyi i W. Ks. Krakowskiego. – Kraków: Wisła, 1898. 14 s.

[38] Das neue Jagdgesetz fór Galizien und Groóherzogtum Krakau: giltig vom 26.Mórz 1898. – Złoczów: Nakładem i drukiem księgarni W.Zukerkandla, 1905. – S.74-75

чотирнадцятиденного терміну по закінченню строків її добування[39]. Наступний Мисливський закон, який діяв у Галичині від грудня 1927 р. (ст. 53) давав ще менший термін щодо можливості реалізації м’яса дичини після запровадження охоронного часу, а саме – 10 днів. Крім того, заборонялось не лише продавати м’ясо і шкіру дичини, але і готувати страви дичини у ресторанах, їдальнях, кафе та інших закладах харчування[40].

Особливості торівлі м’ясною продукцією встановлювались Краківським магістратом. Відповідно до статті 232 розпорядження від 1843 року рибакам, які розводили рибу у Віслі у спеціальних загатах, дозволяли продавати виловлену рибу просто на березі річки.[41]

Виходячи з вимог християнської моралі – святкування неділь та релігійних свят та виконуючи вимоги четвертої заповіді Божої – «Пам’ятай день святий святкувати: шість днів працюй і роби в них усі діла свої, а день сьомий — свято Господу Богу твоєму»[42], і відповідно до Галицького Мисливського Закону 1897 року (стаття 41) заборонялось полювати у неділю та великі релігійні свята[43]. Більше того, аналогічні вимоги Краківським магістратом були встановлені й до торгівлі дичиною. У 1885 році магістратом було прийнято розпорядження L. 19197, відповідно до якого у неділю дозволяли торгувати дичиною лише до 10-тої години.[44] Аналогічні вимоги щодо торгівлі дичиною збереглись і у 1895 році відповідно до розпорядження L. 22.600. Але для інших торгівців давались послаблення – торгувати квітами дозволяли цілий день. Торгівці м’ясом свійських тварин мали право торгувати в неділю до 10-тої години, але ще й також після обіду з 15 до 18 годин.[45] З 1905 р. час торгівлі дичиною відповідно до розпорядження Краківського магістрату «Про регулювання недільного відпочинку у м’ясній галузі» було продовжено на одну годину – до 11 години.[46],[47].

---

[39] Posiedzenie 1-36 // Stenograficzne sprawozdania z pierwszej sesyi dziewiątego peryodu Sejmu krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskie z roku 1908 od 15.wrzesnia do 5 listopada 1908. - Lwów, 1908. – S. 2062.
[40] Kilka słów o Polskim Prawie łowieckim //Łowiec – 1928. – №15. – S.238-239.
[41] Dziennik praw z roku 1843. – Kraków : dr-nia St. Gieszkowskiego, 1843. – S. 216.
[42] Проців О.Р. Вплив християнства на мисливство /Олег Проців// Полювання та риболовля. – 2013. – №1(135) січень. – С. 6.
[43] Nowa ustawa łowiecka dla Galicyi i W. Ks. Krakowskiego. – Kraków: Wisła, 1898. – S.27.
[44] Obwieszczenie. L. 19197. // Dziennik pozporządzeń dla stoł. król. Miasta Krakowa. – 1885. – № 17 – S.2.
[45] Obwieszczenie. L. 22.600. // Dziennik pozporządzeń dla stoł. król. Miasta Krakowa. – 1895. – № 5 (30. maja). – S.31.
[46] Obwieszczenie. L. 104400. // Dziennik pozporządzeń dla stoł. król. Miasta Krakowa. – 1905. – № 11 (10. listopada). – S. 103.
[47] Obwieszczenie o uregulowaniu spoczynku niedzielnego w przemyśle rzeźnickim, masarskim i wyrobu kiełbas L. 140/30, A/23. // Dziennik pozporządzeń dla stoł. król. Miasta Krakowa. – 1908. – № 2 (10. lutego). – S. 103.

Питання врегулювання торгівлі дичиною у місті Кракові найшло своє відображення також у рішеннях Галицького намісництва. Зокрема, рішенням від 23 січня 1908 року L. 140/30, A/23 у період з 1 червня до 31 серпня продаж дичини було дозволено лише до 9 години ранку.[48] Крім годин торгівлі дичиною було визначене й місце для торгівлі. У розпорядженні магістрату Кракова № 18084/09 (1909 р.) зазначалось що на центральному ринку міста заборонено торгувати картоплею та пшеницею, але дозволена торгівля дичиною, яйцями, птицею та грибами.[49]

Свої особливості у торгівлю дичиною внесла й Перша Світова війна. Для економії м'ясних продуктів був заборонений продаж м'яса свійських тварин та дичини, а Галицьке намісництво розпорядженням від 22 лютого 1917 року дозволило продавати його лише по понеділках, середах та п'ятницях.[50] Для обмеження спекуляції під час війни була встановлена й верхня планка ціни, за якою дозволявся продаж дичини. Для реалізації цієї законодавчої вимоги віце-президент міста Кракова на засіданні магістрату нагадав власникам мисливських господарств, що входили до гміни, щоб вони виконували урядове рішення і продавали дичину за попередньо визначеними цінами.[51]

Торгівля продукцією харчування приносила також дохід у місцевий бюджет. У 1910 році відповідно до розпорядження Галицького сейму від 22 грудня 1910 року «Стосовно зміни споживчого податку» для міста Кракова були визначені наступні податки: за реалізацію 1 голови оленя – 7 крон, дикого кабана (понад 17 кг) – 6 крон, зайця – 30 геллерів, за 100 кг оленини – 8 крон, м'яса іншої дичина – 12 крон, за реалізацію фазана, глухаря, тетерука – 80 геллерів, рябчика, дикої гуски, вальдшнепа, дикої качки – 40 геллерів, куріпки, бекаса – 20 геллерів, водної курки, дикого голуба – 10 геллерів, дрозда, перепілки – 4 геллери, за 100 кг риби – 8 крон.[52]

В подальшому у зв'язку з інфляцією та необхідністю поповнення бюджету у воєнний час розмір податку при реалізації продуктів харчування збільшився. Відповідно до рішення Краківського

[48] Dziennik ustaw i rozporządzeń krajowych dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkim Księstwem Krakowskiem. – Lwów, 1908. – S.25 -26.
[49] Ogłoszenie. L. 18084/09 // Dziennik pozporządzeń dla stoł. król. Miasta Krakowa. – 1909. – № 7 (10. lipca). – S. 97.
[50] Ogłoszenie o ograniczeniu spożycia mięsa i tłuszczu. L. 23240917. // Dziennik pozporządzeń dla stoł. król. Miasta Krakowa. – 1917. – № 3 (31. marca). – S. 15.
[51] Protokoły obrad Rady miejskiej // Dziennik pozporządzeń dla stoł. król. Miasta Krakowa. – 1916. – № 10 (31. Października). – S.3.
[52] Dziennik ustaw państwa dla królestw i krajów w radzie państwa reprezentowanych. – Wiedeń, 1911. – S.451-455.

магістрату від 15 березня 1919. № L. 5820/18 було встановлено як державний, так і гмінний податок. При реалізації 100 кг винограду потрібно було сплатити – 28 крон, голови ВРХ (понад 400 кг) – 48 крон, 250-400 кг – 28 крон, 50-250 кг – 12 крон, до 50 кг – 8 крон, за одну голову свині вагою 10-60 кг – 9,20 крон, більше 60 кг – 12 крон, за кожні 100 кг – 24 крони, 1 голову індика – 2 крони. За кожну гуску, яка продавалась у період з березня по червень – 1,2 крони, а та що реалізовувалась у період з липня по лютий – 80 геллерів, за одну курку або голуба – 16 геллерів.

Окремо був встановлений податок при реалізації дичини. Зокрема, при реалізації однієї голови оленя потрібно було сплатити 28 крон, за кабана вагою понад 17 кг – 24 крони, за голову зайця – 1,2 крони.

За продаж 100 кг м'яса оленя необхідно було сплатити 32 крони, тобто, на тертину більше, ніж за м'ясо свійської тварини, за іншу розроблену дичину – 48 крон за 100 кг, що у два рази більше, ніж за м'ясо свійської тварини. У три рази більшим був податок від продажу пернатої дичини, зокрема, за реалізацію однієї голови фазана, глухаря, тетерука необхідно було сплатити 3,2 крони. Все ж найвищий податок було встановлено при продажу риби, де за 100 кг потрібно було сплатити 56 крон.[53]

Окремими нормативно-правовими актами врегульовувалось питання оподаткування харчових продуктів, до яких входила й дичина, при Другій Речі Посполитій. Відповідно до Розпорядження мера Кракова «Податковий тариф для міста Кракова» від 1 липня 1926 року було встановлено наступний податок: з однієї голови курки – 15 грош, качки – 20 грош, гуски – 30 грош, індика – 50 грош. Для дичини було встановлено оподаткування лише для зайця – 50 грош та за одну голову пернатої дичини – 10 грош. Відсутність ширшого списку оподаткування дичини може свідчити про зменшення ролі дичини у харчуванні краків'ян. [54]

Також у поле зору Краківського магістрату входило регулювання та контроль за якістю продукції харчування. З цією метою була налагоджена служба торгових комісарів. Для дієвого контролю магістрат Кракова, розглянувши звернення Рибальського товариства, заборонив реалізовувати на ринках міста неживу рибу.[55]

---

[53] Podwyższenie dodatku gminnego do podatku konsumcyjnego. Obwieszczenie. Kraków, 15 marca 1919. L. 5820/18. // Dziennik pozporządzeń dla stoł. król. Miasta Krakowa. – 1919. – № 3 (1. marca). – S. 43-44.

[54] Taryfa opłat placowych dla miasta Krakowa obowiązująca od dnia l lipca 1926 aż do odwołania. // Dziennik pozporządzeń dla stoł. król. Miasta Krakowa. – 1926. – № 6 (30. czerwca). – S. 100.

[55] Przedaż ryb nieżywych. // Okólnik. – 1903. – № 64. – S.127.

Крім цього, магістрат Кракова розпорядженням № 932/97 заборонив на період з 1 квітня до 30 листопада кожного року продаж замороженої риби аргументуючи це тим, що у теплі місяці року морожена риба швидко псується. Особи, які будуть порушувати ці вимоги, будуть покарані відповідно до цісарського патенту від 20 квітня 1854 року № 96[56]. З розвитком науково-технічного прогресу на ринках Кракова була запроваджена посада ветеринарних лікарів, до компетенції яких належало проведення ветеринарно-санітарної експертизи дичини, риби, слимаків, м'яса свійських тварин, м'ясних виробів. Відповідно до інструкції про проведення ветеринарно-санітарної експертизи всі м'ясні продукти повинні були її проходити, а їх власники повинні були оплатити 1 крону.[57]

3. Правозастосування законодавства

Передумовою ефективного ведення мисливського та рибальського господарства є сприятливе нормативно-правове забезпечення галузі та його властиве застосування органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Сприятливе географічне розташування Кракова на березі найбільшої річки Галичини – Вісли давало можливість його мешканцям займатись рибальством. Так, у 1857 році у Кракові полюванням та риболовством займалось 17 осіб, 1869 р. – 10, 1880 р. – 11,[58] 1887 р. – 11.[59] Одним із важливих аспектів для Краківського магістрату був ветеринарний нагляд при реалізації дичини та риби. Зокрема, влада міста застерігала дрібних перекупщиків риби, щоб ті дотримувались правил загальноприйнятої гігієни при продажі риби. Адже багато з них нереалізовану у торговий день рибу перетримували у мілких басейнах, де вона гинула.[60] Для запобігання реалізації зіпсованої риби Краківський магістрат вимагав у торгівців продавати рибу у термін, дозволений для її вилову відповідно до Рибальського закону. Крім перевірки торгівців покупцям рекомендували самостійно перевіряти якість риби. Для контролю за дотриманням цього рішення Краківське рибальське товариство звернулось до магістрату щодо призначення торгових комісарів з контролюючими функціями.

56 Zakaz sprzedawania ryb zamrożonych // Okólnik. – 1898. – № 33. – S.5.
57 Statut pracowni do badań mikroskopowych oraz zbioru okazów chorobowych u zwierząt zabitych w rzeźni. // Dziennik pozporządzeń dla stoł. król. Miasta Krakowa. – 1910. – № 9 (31. października). – S. 162.
58 Statystyka miasta Krakowa zestawiona przez biuro statystyczne miejskie. – Kraków: Drukarnia uniwersytetu Jagiellońskiego, 1887. – S. 115.
59 Statystyka miasta Krakowa zestawiona przez biuro statystyczne miejskie. – Kraków: Drukarnia uniwersytetu Jagiellońskiego, 1887. – S. 95.
60 Handlowa spółka rybacka w Krakowie // Okólnik. – 1897. – № 30. – S.30-31.

Визначалось, що всю зіпсовану рибу слід конфісковувати і знищити.[61] Про контролюючий вплив органів державної влади повідомлялось у пресі. Зокрема, 6 червня 1902 року на площі Казимира у торгівця були конфісковані зіпсовані карпи.[62]

Для контролю за епізоотичною ситуацією у Кракові, Львові та Мельці діяли ветеринарні лабораторії.[63] У Львові лабораторія находилась при ветеринарній академії на вул. Кохановського, 33, її керівником був Станіслав Фібіх; у Кракові – на вул. Колейовій, 1, керівник – доктор Францішек Стафф. Для членів Крайового рибальського товариства проведення досліджень були безплатними.[64]

Слід відмітити, що Краківський магістрат звертав увагу не лише на якість риби при її реалізації, але й слідкував за гуманним поводженням. Зокрема, на звернення товариства щодо жорстокого поводження з рибою магістрат Кракова видав розпорядження від 17 грудня 1897 року L.53232, в якому торговому комісару Кракова була дана вказівка контролювати та недопускати жорстоке поводження при торгівлі рибою. Жорстоке поводження з тваринами було заборонене відповідно до Розпорядження Міністера Австрії від 15 лютого 1855 року і Цісарського патенту від 20 квітня 1854 року № 97. Торговий комісар повинен був слідкувати за їх дотриманням, а при порушенні повідомляти у жандармерію для покарання винних.[65]

Магістрат нагадував, що після покупки риби для запобігання жорстокого поводження з нею її потрібно одразу умертвити. Вважалось недопустимим різати живу рибу ножем. Краківське рибальське товариство картало торгівців за недопустиме жорстоке поводження з рибою, вказуючи, що на Краківському ринку «ще живій рибі розпорюють живіт, так що ікра та кров тече по столах, а риба мучається».[66]

Краківський магістрат забороняв реалізовувати рибу у період, коли її не можна виловлювати. Слід відмітити, що завдяки вдалому географічному розташуванню та транспортному сполученню у Кракові концентрувалась велика кількість риби та раків, які йшли не експорт. Так, преса повідомляла, що лише при перевірці одного вантажу було виявлено факт декларації іншого: у посилці незаконно знаходилось 3

[61] Sprzedaż nieświerzych ryb // Okólnik. – 1903. – № 59. – S.64.
[62] Zepsute ryby // Okólnik. – 1902. – № 59. – S.173.
[63] Choroby ryb // Okólnik. – 1905. – № 74. – S.4.
[64] Badania chorych ryb. // Okólnik. – 1911. – № 118. – S.131.
[65] Dręczenie ryb. // Okólnik. – 1898. – № 31. – S.7.
[66] Przeciw dręczeniu ryb. // Okólnik. – 1897. – № 30. – S.6-7.

тис. раків. Їх було конфісковано та випущено у річку.[67] Контролюючі органи Кракова перевіряли не лише терміни вилову риби, але й Законом визначену мінімальну величину риби та раків, що повинна була становити не менш як 10 см. Також не дозволялось виловлювати самиць. За недотримання цієї вимоги в період з 28 травня по 20 липня 1896 року було конфісковано 450 кошів раків (2120 кг – біля 50 тис. штук).[68] Лише за літні місяці 1897 року у Кракові контролюючі органи конфіскували 200 тис. раків. В подальшому їх випустили у місцеві річки біля Освенціма, та Кракова.[69] За період з 1 січня по 1 травня 1898 року було конфісковано 353 посилки (1740 штук) раків, які намагались перевезти за кордон у недозволений час.[70] Відзначалось, що основними порушниками законодавства були особи єврейської національності.[71]

Слід відмітити, що мешканці Кракова не лише працювали і заробляли у мисливському господарстві, але й місцеві органи влади отримували доходи у бюджет. У 1911 році Краківський повіт отримав 8700 крон за надання в оренду права полювання. В той же час Львівський повіт отримав 12800 крон, Коломийський повіт – 5360 крон, Бродівський повіт – 5600 крон. Тогочасні дослідники відзначали, що Львівський повіт отримав більше доходу, ніж Краківський через те, що Львів (столиця Галичини) в адміністративному плані стояв вище Кракова, у ньому проживало більше заможних осіб, які любили мисливський спорт. [72]

Певні кошти поступали у казну Кракова за сплату акцизного податку від реалізації дичини. Детальніше у таблиці № 3.1.

Таблиця 3.1.

Загальний дохід магістрату Кракова від сплати акцизного податку по видах дичини у період 1894 – 1903 р.р. (в кронах)[73]

	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903
Олені	100	68	68	68	39	29	18	43	35	3
Кабани	145	150	59	40	32	51	64	145	75	54
Козулі	833	723	706	692	772	774	700	736	756	696

[67] Konfiskata raków na dworcu kolei żelaznej w Krakowie// Okólnik. – 1893. – № 8. – S.53.
[68] O raku galicyjskim// Okólnik. – 1896. – № 22. – S.20.
[69] Ochrona raków // Okólnik. – 1897. – № 25. – S.4.
[70] Okólnik 35// Okólnik. – 1898. – № 35. – S.5.
[71] Konfiskata raków w Krakowie // Okólnik. – 1898. – № 35. – S.17.
[72] Rożyński F., Dr. E. Schechtel Ekonomiczne znaczenie łowiectwa dla naszego kraju. – Warszawa:Nakładem polskiego towarzystwa łowieckeigo, 1921.
[73] Statystyka miasta Krakowa zestawiona przez biuro statystyczne miejskie. – Kraków: Drukarnia uniwersytetu Jagiellońskiego, 1905. – S. 116.

Зайці	3062	2323	2452	2120	2227	2345	4899	2185	2534	2012
Фазани та глухарі	375	307	265	335	436	304	353	352	491	284
Дикі птахи	540	674	699	651	807	815	884	902	694	400

Слід відмітити, що ставка акцизного податку при реалізації дичини була дещо вищою, ніж від реалізації свійських видів дичини. Зокрема, при реалізації туші молодняка свійської свині потрібно було сплатити 11 геллерів, тоді як за реалізацію туші молодняка дикої свині – у 7 разів більше. Аналогічна ситуація простежується по інших видах дичини. Детальніше інформація подана у таблиці 3.2..

Таблиця 3.2.

Ставка сплати акцизного податку за право реалізації харчових продуктів в місті Кракові у 1906-1907 роках[74]

Велика рогата худоба	за голову	1,26 крон
Телята до одного року	за голову	0,07 крон
Молодняк свиней до 19 кг	за голову	0,27 крон
Свині більше 19 кг	за голову	0,11 крон
Свіже м'ясо	за 100 кг	1,58 крон
Олень	за голову	1,05 крон
Кабани до 17 кг	за голову	0,79 крон
Козулі	за голову	0,27 крон
Зайці	за голову	0,06 крон
Інша дичина	за 100 кг	1,88 крон
Дикі птахи фазан, глухар (більші та кращої якості)	за голову	0,11 крон
Рябчики, качки, гуси, голуби (менші)	за голову	0,06 крон
Домашні більші: індики, гуси, качки	за голову	0,03 крон
Домашні менші: кури, голуби	за голову	0,01 крон

[74] Statystyka miasta Krakowa zestawiona przez biuro statystyczne miejskie. – Kraków: Drukarnia uniwersytetu Jagiellońskiego, 1911. – S. 165.

Гміна міста Кракова також спричинялась до пропаганди мисливства шляхом організації змагань із влучності стрільби з мисливських видів зброї. Зокрема, під час святкування 50-літнього ювілею Малопольського мисливського товариства у Львові 16 червня 1926 року відбулись такі змагання, а для нагородження переможців змагань магістрат міста Кракова надав організаторам срібну папіросницю. [75]

4. Споживання мисливської продукції

З цивілізаційним розвитком суспільства змінюється значення мисливства для людини і, відповідно, цінність продукції полювання та її роль у потребах людини. До X століття мисливство задовільняло потреби людини виключно у харчуванні. В подальшому полювання стало основним джерелом постачання військ провіантом під час воєнних походів, згодом – видом розваг та відпочинку.

На початку XX століття через високі акцизні податки на дичину вона зрівнялась за вартістю із свійською продукцією. Крім того, фактором підвищення вартості дичини були дієтичні та лікувальні якості цього м’яса, яке лікарі у той час призначали хворим з проблемами шлунково-кишкового тракту. Приготування дичини вимагало кваліфікованих кухарів, а також багато дорогих приправ. Знавці вказували, що дичину, як правило, споживали багаті люди, так як господині з нижчих соціальних страт не вміли приготовувати із дичини смачних страв.[76]

Серед важливих чинників, що впливали на ціну м′яса, – поширеність дичини у певному регіоні (дорожчою дичина була у тих місцях, де її було менше), ціна на м′ясо домашніх тварин. Крім того, у великих містах дичина коштувала більше, ніж у селах або малих містечках.[77] Фахівці відзначали, що захід Галичини був більш цивілізованим, тому там споживання м’яса було вищим. Якщо у Кракові в середньому кожна людина у рік споживала 66,9 кг м’яса, а разом з рибою – 84,7 кг., то у Львові в середньому одна людина

[75] Na strzelnicy//Łowiec – 1926. – № 7-8. – S.110-111.
[76] Kochanowski C. Sprzedaż dziczyzny w mieście Lwowie / C. Kochanowski // Łowiec – 1903. – № 22 – S.257.
[77] Проців О. Р. Державне регулювання торгівлі продукцією мисливства у Галичині середини XIX – початку XX століття на прикладі міста Львова / О. Р. Проців // Ефективність державного управління: Збірник наукових праць Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України / За заг. ред. проф. В. С. Загорського. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2012. – Вип. 33. – С.127-137.

споживала 58,8 кг м’яса, а з пернатими та дичиною – 64,5 кг.[78] Тодішні дослідники вказували, що споживання м’яса у Кракові було вищим, ніж в інших містах Європи. Так, у 1899 р. один мешканець Кракова споживав 98,84 кг, у 1900 р. – 104,28 кг, тоді як у більш заможному місті Берліні у 1899 р. – 76,64 кг, а у 1900 р. – 81 кг м’яса. Мешканець Праги у цей же період споживав біля 90 кг. Але автори статистики вказували, що перепис населення у Кракові відбувається 31 грудня, коли учні та студенти мали канікули та роз’їхались додому, тому чисельність жителів міста насправді була вищою і така велика цифра щодо споживання м’яса може мати велику похибку.[79]

Таблиця 4.1.

Споживання м’яса жителями Кракова (1897-1900 р.р.)[80]

Всього кг	1897	1898	1899	1900
Волове м’ясо	5647874	6005704	6037853l	497120
Свині, вівці	7076850	7323572	7589741	8275448
Всього дичини	**54786**	**57944**	**60643**	**52809**
В тому числі				
Козулі, олені	11730	12930	12915	11655
Кабани	2025	1620	2565	3240
Зайці	37491	39429	41520	33629
Розроблена дичина	1692	1559	1967	2333
Фазани	1848	2406	1676	1952
Риба	458393	463213	432744	441771
Всього м’яса	**8365806**	**8579824**	**8863868**	**9526520**
Річне споживання м’яса мешканцем Кракова				
Волове	65	68	67	71
Свинина	16	14	17	19
Баранина	0,21	0,24	0,18	0,13
Риба	5,31	5,26	4,82	4,83

[78] Nasz handel bydłem // Dzeinnik polski. – 1899. – № 65. – 18 lipca. – S.12.

[79] Statystyka miasta Krakowa zestawiona przez biuro statystyczne miejskie. – Kraków: Drukarnia uniwersytetu Jagiellońskiego, 1910. – S. 154-155.

[80] Statystyka miasta Krakowa zestawiona przez biuro statystyczne miejskie. – Kraków: Drukarnia uniwersytetu Jagiellońskiego, 1902. – S. 124-125.

Дичина та свійські птахи	9,62	9,01	9,38	8,35
Всього	96,92	97,27	98,84	104,28

Наприкінці XX століття у порівнянні із Львовом у Кракові втричі більше реалізовували оленів, на третину більше – пернатої дичини, приблизно одинакову кількість зайців. Детальніше у таблицях 4.2.

Таблиця 4.2.

Споживання дичини у м. Львові

Рік	Олені (гол.)	Кабани (гол. вагою до 17 кг)	Великі кабани, козулі, дикі кози (гол.)	Зайці (гол.)	Перната дичина (гол.)
1881	1	80	1250	8350	12740
1890	4	140	1850	12050	15825
1891	3	105	1990	13020	17295
1892	2	160	2150	14060	19910
1893	2	110	2440	14280	8590
1894	9	120	2600	15630	18260
1895	6	145	2470	15030	17780

Таблиця 4.3.

Споживання дичини у м. Кракові[81]

Рік	Олень (гол.)	Кабан (гол.)	Козуля (гол.)	Зайці (гол.)	Перната дичина (гол.)
1890	7	32	701	10645	24062
1891	35	45	757	9138	19854
1892	12	79	747	10138	24250

[81] Pawlik S. Handel zwieryzuną, rybami i rakami w Galicyi//Łowiec. – 1899. – № 1. – S. 2-6.

1893	11	54	796	12127	27715
1894	28	54	915	16115	25807
1895	19	56	795	12229	21882
1896	19	22	776	12905	16154

В середньому у період з 1895 по 1896 р. споживання дичини відповідно становило 5,7 кг та 6,3 кг, а риби – 9,5 та 10,2 кг. У структурі споживання дичини перевагу надавалось м’ясу козуль та оленів.

Таблиця 4.4.

Споживання дичини мешканцями міста Кракова (1895-1896 р.р.)

	1895	1896
Козулі та олені (кг)	12210	11925
Кабани дикі (кг)	7560	4070
Зайці (кг)	41578	43877
Дичина випотрошена (кг)	628	609

У період з 1889 по 1896 р. жителі Кракова споживали від 7 до 35 голів оленя, від 22 до 79 голів кабана, від 594 до 796 голів козулі. Постійно зростало і споживання риби.

Таблиця 4.5.

Споживання дичини мешканцями міста Кракова (1889-1896 р.р.)

	1889	1890
Оленів (гол.)	12	7
Кабан (гол.)	27	32
Козулі (гол.)	594	701
Зайці (гол.)	10455	10645
Розроблена дичина (кг)	1308	601
Фазани (гол.)	527	412
Річкова риба (кг)	276230	291030

	1891	1892	1893	1894	1895	1896
Оленів (гол.)	35	12	11	28	19	19
Кабан (гол.)	45	79	54	54	56	22
Козулі (гол.)	757	747	796	915	795	776
Зайці (гол.)	9198	10138	12127	16115	12229	12905
Розроблена дичина (кг)	358	867	679	894	628	609
Фазани (гол.)	463	565	763	1041	852	736
Річкова риба (кг)	273304	279302	318763	329100	334257	326757

Сезонно під час Різдвяного та Великодного посту зростало споживання риби у грудні-березні.

Споживання річкової риби у місті Кракові по місяцях:

Таблиця 4.6.

1895 рік

Січен	Люти	Березен	Квітен	Травен	Червен	Липе	Серпен	Вересен	Жовтен	Листопа	Груден	Всього
27910	3446	53010	20990	13087	30932	10613	11915	14850	29670	41070	45750	334257

Таблиця 4.7.

1896 рік[82]

Січен	Люти	Березен	Квітен	Травен	Червен	Липен	Серпен	Вересен	Жовтен	Листопа	Груден	Всього
27010	53190	39850	15810	13480	23230	22570	8740	14450	30900	29228	48299	326757

У 1905 р. у Краківському повіті у чотирьох гмінах були ставки загальною площею 10,6 га.[83]

Вираховували споживання м’яса для статистичних даних виходячи з ваги козулі – 15 кг, оленя – 50 кг, кабана – 75 кг, зайця – 3,5 кг, однієї голови дикого птаха – 1 кг.[84]

В подальшому у Кракові споживання дичини збільшувалось практично по всіх видах. У 1905 р. у порівнянні з 1896 р. реалізовано на 35% більше диких кабанів, на 7% зайців. Найбільше, у 5,5 раза зросло споживання розробленої дичини.

Таблиця 4.8.

Завіз продуктів харчування до Кракова з 1896 – 1905 року у порівняні з 1896 р.[85]

Назва товару	Завіз споживчих товарів у 1896	Річний відсоток завозу у порівнянні з 1896 р.										Завіз споживчих товарів у 1905
		1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905	

[82] Statystyka miasta Krakowa zestawiona przez biuro statystyczne miejskie. – Kraków: Drukarnia uniwersytetu Jagiellońskiego, 1898. – S. 89-94.
[83] Gospodarstwo rybne w kraju w świetle najnowszych cyfr statystycznych // Okólnik. – 1906. – № 85. – S.183-184.
[84] Statystyka miasta Krakowa zestawiona przez biuro statystyczne miejskie. – Kraków: Drukarnia uniwersytetu Jagiellońskiego, 1910. – S. 157.
[85] Statystyka miasta Krakowa zestawiona przez biuro statystyczne miejskie. – Kraków: Drukarnia uniwersytetu Jagiellońskiego, 1910. – S. 146.

	р.										р.
ВРХ (гол.)	15687	100	97	99	98	98	100	104	104	104	106	16761
Телята (гол.)	22615	100	104	124	26	32	134	14	55	62	152	34541
Вівці (гол.)	1062	100	86	97	76	55	64	75	68	84	77	824
Свині (гол.)	18004	100	97	89	105	22	125	121	134	152	135	24475
Свіже м’ясо (кг)	1019105	100	123	109	101	125	132	127	106	114	114	163540
Дикі кабани (гол.)	22	100	68	54	86	109	245	127	90	163	131	29
Козулі (гол.)	776	100	98	109	109	99	104	107	98	86	86	672
Олені (гол.)	19	100	100	57	42	26	63	52	5	2	15	3
Зайці (гол.)	12905	100	85	89	94	76	88	102	8	102	107	13821
Дичина розроблена (кг)	609	100	277	255	322	383	453	466	520	516	567	3454
Благородні види риби (кг)	180303	100	84	72	6	71	68	78	85	72	70	127975
Звичайні види риби (кг)	326757	100	93	101	98	95	110	96	111	121	127	418170

У період з 1901 по 1904 р. у Кракові найбільше з копитних було реалізовано козуль (812-674 гол.), кабанів (54 – 20 гол.), найменше – оленів від (12 до 1).

Таблиця 4.9.

Споживчі товари, завезені у м. Краків (1901-1904 р.р.)[86]

	1901	1902	1903	1904
Олені (гол.)	12	10	1	4
Кабани (гол.)	54	28	20	36
Козулі (гол.)	812	835	768	674
Зайці (гол.)	11378	13195	10478	13208
Іншої дичини	2764	2838	3169	3148

[86] Statystyka miasta Krakowa zestawiona przez biuro statystyczne miejskie. – Kraków: Drukarnia uniwersytetu Jagiellońskiego, 1905. – S. 85.

(кг)				
Фазани (гол.)	974	1357	785	1704
Дикі птахи (гол.)	4869	3713	2171	3099

В подальшому дещо зростає чисельність реалізованих оленів. Зменшується реалізація кабанів та козуль.

Таблиця 4.10.

Дичина, завезена для реалізації у м. Краків (1906-1907 р.р.)[87]

	1906	1907
Олені (гол.)	4	10
Кабани (гол.)	19	20
Козулі (гол.)	816	718
Зайці (гол.)	17200	14232
Інша дичина (кг)	3341	2674
Фазани (гол.)	1716	1459
Дикі птахи (гол.)	4674	4151

Таблиця 4.11.

Дичина, завезена для реалізації у м. Краків (1908-1909 р.р.)[88]

Вид	1908	1909
Велика рогата худоба (гол.)	15781	19178
Телята (гол.)	43950	46836
Вівці (гол.)	895	1126
Свині (гол.)	42029	39541
Свинина (кг)	1115963	1138246
Птиця (гол.)	671016	625701
Олені (гол.)	16	12
Кабани (гол.)	24	23
Козулі (гол.)	675	773
Зайці (гол.)	15146	11029

[87] Statystyka miasta Krakowa zestawiona przez biuro statystyczne miejskie. – Kraków: Drukarnia uniwersytetu Jagiellońskiego, 1911. – S. 165.
[88] Statystyka miasta Krakowa. – Kraków, 1912. – Zeszyt XII. – S. 176.

Фазани (гол.)	1488	1793
Дикі пернаті (гол.)	4745	7855
Риба шляхетна (кг)	218453	226173
Риба звичайна (кг)	516164	583510

У ваговому вимірі споживання риби по відношенню до дичини було у десять разів більшим. Споживання риби в період з 1901 -1907 р.р. становило біля 4-5% від спожитої м'ясної продукції. Дичина становила біля 0,5%.

Таблиця 4.12.

Споживання дичини та риби у Кракові в період 1901-1907 р.р.[89], [90]

1901		Кг	% від усього м'яса
	Спожито дичини	58279	0,59
	Дикі птахи	10081	0,10
	Риба	484524	4,98
1902		Кг	% від усього м'яса
	Спожито дичини	62826	0,62
	Дикі птахи	5975	0,06
	Риба	457447	4,14
1903		Кг	% від усього м'яса
	Спожито дичини	5864	0,53
	Дикі птахи	6568	0,06
	Риба	519831	5,21
1904		Кг	% від усього м'яса
	Спожито дичини	61065	0,59
	Дикі птахи	8948	0,09
	Риба	526059	5,12
1905		Кг	% від усього м'яса
	Спожито дичини	62850	0,61
	Дикі птахи	7979	0,09
	Риба	546145	5,24
1906		Кг	% від усього м'яса
	Спожито дичини	75686	0,74
	Дикі птахи	6350	0,06
	Риба	579530	5,69
1907		Кг	% від усього м'яса
	Спожито дичини	63833	0,61

[89] Statystyka miasta Krakowa zestawiona przez biuro statystyczne miejskie. – Kraków: Drukarnia uniwersytetu Jagiellońskiego, 1910. – S. 166-167.

[90] Statystyka miasta Krakowa zestawiona przez biuro statystyczne miejskie. – Kraków: Drukarnia uniwersytetu Jagiellońskiego, 1911. – S. 132.

	Дикі птахи	5551	0,05
	Риба	765618	7,37

Слід відмітити, що вартість дичини на 30-50% була вищою від вартості м'яса свійських тварин. Серед риби найбільше цінувалась щука. Більш детальна інформація у таблиці 4.13, з даними, сформованими на підставі сплачених акцизних податків м. Кракова.

Доставка до м. Краків продуктів харчування за 1911рік[91,92,93,94,95,96,97,98,99,100,101,102]

Таблиця 4.13.

	ВРХ (гол.)	Свині (гол.)	Кури голуби (гол.)	Інші пернаті (гол.)	Олені (гол.)	Дикі кабани (гол.)	Козулі (гол.)	Зайці (гол.)	Розроблена дичина (центнери)	Фазани (гол.)	Великі дикі пернаті (гол.)	Середні дикі пернаті (гол.)	Дрібні дикі пернаті (гол.)
Січень	1864	4245	13387	15586	1	5	142	6253	1,46	400	62	6	409
Лютий	1380	3932	12592	7437	2	1	130	1682	280	91	147	2	211
Березень	1708	3895	14263	9267	1	3	25	5	0,54	32	66	-	114
Квітень	1424	2955	14738	6670	-	2	-	-	0,25	31	51	-	-
Травень	1771	4165	22801	10176	1	-	26	1	0,4	6	1	-	-
Червень	1667	3821	30057	21370	1	1	90	-	1,10	-	-	-	-
Липень													
Серпень					-	-	37	3		1333			
Вересень			74801		4	-	29	53	3,53	2467			
Жовтень			56512		4	3	65	2440	2,73	1205			
Листопад			37696		4	1	77	3302	3,86	1798			
Грудень			31769		3	1	108	5785	3,71	1815			

	Продаж		Вартість у кронах мінімальна –максимальна вартість							
	Риба ставкова (шляхетна) (центнери)	Риба річкова (центнери)	Свинина кг	Телятина кг	Козуля кг	Заєць за 1 голову	Качка свійська за голову	Карп, лин, карась кг	Щупак кг	Судак кг
Січень	128	554	1,60-	1,60-	2,50-	3,20-	3,00-	2,40-	4,00-	2,60-

[91] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Styczeń 1911. – Kraków: Biuro statystyczne, 1911. – 4s.
[92] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Luty 1911. – Kraków: Biuro statystyczne, 1911. – 4s.
[93] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Marzec 1911. – Kraków: Biuro statystyczne, 1911. – 4s.
[94] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Kwiecień 1911. – Kraków: Biuro statystyczne, 1911. – 4s.
[95] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Maj 1911. – Kraków: Biuro statystyczne, 1911. – 4s.
[96] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Czerwiec 1911. – Kraków: Biuro statystyczne, 1911. – 4s.
[97] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Lipiec 1911. – Kraków: Biuro statystyczne, 1911. – 4s.
[98] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Sierpień 1911. – Kraków: Biuro statystyczne, 1911. – 4s.
[99] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Wrzesień 1911. – Kraków: Biuro statystyczne, 1911. – 4s.
[100] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Październik 1911. – Kraków: Biuro statystyczne, 1911. – 4s.
[101] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Listopad 1911. – Kraków: Biuro statystyczne, 1911. – 4s.
[102] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Grudzień 1911. – Kraków: Biuro statystyczne, 1911. – 4s.

			2,20	2,00	3,20	4,00	4,20	3,40	5,50	3,00
Лютий	160	670	1,60-2,20	1,60-2,00	2,50-3,20	-	3,40-4-20	2,20-2,60	2,80-3,00	2,40-4,00
Березень	268	1273	1,60-2,20	1,60-2,00	-	-	-	2,00-3,00	2,00-3,40	1,80-2,00
Квітень	181	494	1,60-2,20	1,60-2,00	-	-	-	2,00-3,00	2,40-3,60	-
Травень	123	225	1,60-2,20	1,60-2,00	-	-	4,00-6,00	1,40-4,00	2,20-3,20	3,70-6,00
Червень	156	249	1,60-2,20	1,60-2,00	-	-	1,80-3,00	2,70-3,60	3,60-6,00	-
Липень	?		?	?	?	?	?	?	?	
Серпень	186		1,60-2,20	1,80-2,20	-	-	1,60-4,00	3,20-3,40	4,00-5,00	4,50-5,00
Вересен	278		1,60-	1,60-	-	-	2,00-	2,60-	4,00-	3,60-
Жовтен	433		1,60-	1,80-	2,70-	3,00-	2,00-	2,40-	3,60-	2,60-
Листопа	611		1,60-	1,80-	2,60-	2,40-	1,60-	2,40-	2,80-	2,50-
Грудень	840		1,60-	1,80-	2,60-	4,00-	3,00-	2,50-	3,60-	5,00-

Таблиця 4.14.

Реалізація деяких видів дичини та свійських видів тварин у Кракові у 1915 р. в розрізі місяців [103], [104], [105], [106], [107], [108], [109], [110], [111], [112], [113], [114]

	Кури, голуби (гол.)	Риба (центнери)	Олені (гол)	Дикі кабани (гол.)	Козулі (гол.)	Зайці (гол)	Розроблена дичина (центнери)	Дикі пернаті (гол.)	Вартість 1 кг м’яса козулі (крона)	Вартість 1 голови зайця (крона)
Січень	11089	602	1	2	26	928	0,78	343	-	6-7
Лютий	13399	355	-	-	46	300	0,26	570	-	-
Березень	12610	354	-	1	2	12	0,34	511	-	-
Квітень	8918	146	-	1	-	-	0,04	42	-	-
Травень	12576	116	-	-	2	-	-	47	-	-
Червень	19226	106	-	-	6	1	0,04	20	-	-
Липень	32854	132	-	-	2	1	0,14	1	-	-
Серпень	39622	126	-	-	5	3	0,23	507	-	-
Вересень	48911	227	-	-	4	38	0,88	837	-	-
Жовтень	38963	284	1	-	7	955	0,33	650	-	-
Листопад	22693	415	-	-	12	1384	0,29	941	-	7-8

[103] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Styczeń 1915. – Kraków: Biuro statystyczne, 1915. – 4s.
[104] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Luty 1915. – Kraków: Biuro statystyczne, 1915. – 4s.
[105] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Marzec 1915. – Kraków: Biuro statystyczne, 1915. – 4s.
[106] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Kwiecień 1915. – Kraków: Biuro statystyczne, 1915. – 4s.
[107] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Maj 1915. – Kraków: Biuro statystyczne, 1915. – 4s.
[108] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Czerwiec 1915. – Kraków: Biuro statystyczne, 1915. – 4s.
[109] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Lipiec 1915. – Kraków: Biuro statystyczne, 1915. – 4s.
[110] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Sierpień 1915. – Kraków: Biuro statystyczne, 1915. – 4s.
[111] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Wrzesień 1915. – Kraków: Biuro statystyczne, 1915. – 4s.
[112] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Paździeernik 1915. – Kraków: Biuro statystyczne, 1915. – 4s.
[113] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Listopad 1915. – Kraków: Biuro statystyczne, 1915. – 4s.
[114] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Grudzień 1915. – Kraków: Biuro statystyczne, 1915. – 4s

Грудень	20279	532	-	-	32	2441	0,92	247	-	8-10

	Карп , лин	Щуки	Судак
Січень	2,60-2,80	3,60-4	-
Лютий	2,40-2,50	4,00-4,20	-
Березень	2,40-3,00	4,00-4,20	-
Квітень	2,40-3,00	4,00-4,20	-
Травень	2,60-2,80	4,20-5,00	-
Червень	4,40-4,80	4,60-5,00	-
Липень	4,20-4,40	4,80-5,20	-
Серпень	4,60-5,00	5,40-5,60	-
Вересень	4,40-4,60	5,00-5,20	
Жовтень	3,80-4,00	4,40-4,80	-
Листопад	4,40-4,80	5,60-6,00	-
Грудень	4,80-5,20	6,00-6,50	-

Таблиця 4.15.

Статистика споживання м’яса у місті Кракові за 1925 р.[115,116,117,118,119,120,121,122,123,124,125,126]

	Вартість				Споживання					
	Свиняче м’ясо 1 кг (злотий)	Теляче м’ясо 1 кг. (злотий)	1 голова зайця	1 кг м’яса козулі	Кури, голуби (гол.)	Розроблена дичина (центнери)	Дикі пернаті (гол.)	Кабани, олені, козулі (гол.)	Зайці (гол.)	Риба (кг)
Січень	1,80-2,00	1,30-1,55	7-7,50	-	35138	0,15	49	19	3102	823
Лютий	1,80-2,00	1,40-1,55	-	-	37948	0,50	3	9	1053	969
Березень	1,70-1,80	1,30-1,55	-	-	40523	0,10	1	8	-	1134
Квітень	1,70-1,80	1,30-1,55	-	-	45764	0,45	8	-	-	619
Травень	1,70-2,00	1,30-1,40	-	-	58806	-	-	1	-	387

[115] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Styczeń 1925. – Kraków: Biuro statystyczne, 1925. – 4s.
[116] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Luty 1925. – Kraków: Biuro statystyczne, 1925. – 4s.
[117] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Marzec 1925. – Kraków: Biuro statystyczne, 1925. – 4s.
[118] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Kwiecień 1925. – Kraków: Biuro statystyczne, 1925. – 4s.
[119] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Maj 1925. – Kraków: Biuro statystyczne, 1925. – 4s.
[120] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Czerwiec 1925. – Kraków: Biuro statystyczne, 1925. – 4s.
[121] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Lipiec 1925. – Kraków: Biuro statystyczne, 1925. – 4s.
[122] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Sierpień 1925. – Kraków: Biuro statystyczne, 1925. – 4s.
[123] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Wrzesień 1925. – Kraków: Biuro statystyczne, 1925. – 4s.
[124] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Październik 1925. – Kraków: Biuro statystyczne, 1925. – 4s.
[125] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Listopad 1925. – Kraków: Biuro statystyczne, 1925. – 4s.
[126] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Grudzień 1925. – Kraków: Biuro statystyczne, 1925. – 4s.

Червень	1,70-2,00	1,30-1,40	-	-	51475	0,55	-	11	-	264
Липень	1,70-2,00	1,30-1,40	-	-	54574	0,3	14	3	-	346
Серпень	2,30-2,50	1,40-2,00	-	-	45358	1,10	86	6	-	419
Вересень	2,80-3,00	1,80-2,0	-	-	57619	1,20	865	7	2	602
Жовтень	2,60-3,00	1,60-2,00	4,00-7,00		42345	1,10	138	11	1151	741
Листопад	2,20-2,60	1,60-2,00	3,00-6,00	3,00-4,20	26858	1,44	1716	9	2699	765
Грудень	2,20-2,60	1,40-1,80	5,50-7,00		22893	0,74	101	27	5525	809

Вартість

	Карп , лин за 1 кг	Щука за 1 кг	Судак за 1 кг
Січень	4,00-5,00	4,00-5,00	-
Лютий	3,50-4,50	4,00-6,00	-
Березень	3,80-4,50	4,00-6,00	4,00-4,50
Квітень	4,50-5,00	4,00-6,00	4,00-4,50
Травень	4,00-6,00	4,00-6,00	7,00-9,00
Червень	6,00-7,00	4,00-7,00	-
Липень	7,00-7,50	6,00-7,00	-
Серпень	5,00-7,50	6,00-7,00	-
Вересень	5,00-6,50	6,00-7,00	-
Жовтень	3,50-5,50	3,50-7,00	6,00
Листопад	3,00-3,50	3,50-5,00	4,20
Грудень	4,00-5,00	4,00-6,00	-

Слід відмітити, що досить дорого вартували у той час смалець (від 3,40 до 3,80 злотого/кг) , підчеревина (2,80-3,20 злотого/кг), тоді як копчена шинка вартувала лише 2,80 злотих/кг.

Таблиця 4.16.

Вартість м’яса у м. Краків у 1937 р. [127], [128], [129], [130], [131], [132], [133], [134], [135], [136], [137],

[127] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Styczeń 1932. – Kraków: Biuro statystyczne, 1932. – 12s.
[128] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Luty 1932. – Kraków: Biuro statystyczne, 1932. – 12s.
[129] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Kwiecień 1932. – Kraków: Biuro statystyczne, 1932. – 12s.
[130] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Maj 1932. – Kraków: Biuro statystyczne, 1932. – 12s.
[131] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Czerwiec 1932. – Kraków: Biuro statystyczne, 1932. – 12s.
[132] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Lipiec 1932. – Kraków: Biuro statystyczne, 1932. – 12s.

	Волове м'ясо (за кг)	Свиняче м'ясо (за кг)	М'ясо козулі за (за кг)	1 голова зайця	Качка свійська (за гол.)	Карп (за кг)	Судак (за кг)	Щука (за кг)
Січень	1,20	1,45	-	2,50	2,50	2,25	4,00	3,48
Лютий	1,20	1,45	-	2,75	3,75	2,40	4,00	3,50
Березень	1,20	1,49	-	-	3,75	2,35	4,00	3,38
Квітень	1,20	1,60	-	-	3,50	2,30	3,90	3,20
Травень	1,20	1,60	-	-	3,25	2,55	4,00	3,38
Червень	1,20	1,60	-	-	2,90	2,30	3,88	3,60
Липень	1,20	1,80	-	-	2,83	1,92	3,90	3,40
Серпень								
Вересень	1,20	1,80	-	-	2,83	1,92	3,90	3,40
Жовтень	1,20	1,80	-	2,38	3,06	1,60	3,38	2,75
Листопад								
Грудень	1,18	1,54	-	3,34	2,85	1,78	3,44	3,15

У Кракові віддавна існували традиції торгівлі дичиною. Зокрема, у XIV ст. у Кракові існували окремі ятки, в яких торгували виключно дичиною. Торгівці дичиною мали спеціальні привілеї (дозволи) займатись цього роду діяльністю. В основному вони централізовано закуповували дичину у солтисів і уповноважених мисливців. Дичина у ті часи користувалась великим попитом.[138] Дослідники торгівлі дичиною встановили, що вартість м'яса дичини на початку XX століття зростала на 25-35% відносно закупленої у мисливському господарстві. У структурі торгівельних послуг лише 10% від реалізованої вартості становили власне послуги торгівців, а 15-25% становила вартість транспорту.[139]

[133] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Sierpień 1932. – Kraków: Biuro statystyczne, 1932. – 12s.
[134] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Wrzesień 1932. – Kraków: Biuro statystyczne, 1932. – 12s.
[135] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Październik 1932. – Kraków: Biuro statystyczne, 1932. – 12s.
[136] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Listopad 1932. – Kraków: Biuro statystyczne, 1932. – 12s.
[137] Sprawozdania statystyczne za miesiąc Grudzień 1932. – Kraków: Biuro statystyczne, 1932. – 12s.
[138] Gürtler W. W polu i w lesie / Władysław Gürtler. – Warszawa: polski związek stowarzyszeń łowieckich, 1932. – S.6.
[139] Kochanowski C. Sprzedaż dziczyzny w mieście Lwowie / C. Kochanowski // Łowiec – 1903. – № 22 – S.258.

5. Споживання риби

Всього наприкінці XIX ст. в Галичині площа водного дзеркала становила 229565 моргів, загальний приріст риби становив 3194830 кг загальною вартістю 159741 злотих. Однак у 1883 р. вилов риби знизився на півмільйона кілограм, головним чином через зменшення її чисельності у ріках та потоках. Серед населення Галичини найбільше риби споживали євреї, цьому сприяли їхні релігійні приписи. У них навіть найскромніше свято не обходилось без риби. Великі потреби євреїв у споживанні риби стимулювали браконьєрів.

Свіжа риба не була звичайною їжею для селян. Вони в основному споживали дрібні види риби або таку, що неохоче купували. Заможні верстви сільського суспільства споживали також мало риби. Раціон споживання риби збільшувався під час Великого та Різдвяного постів.

В той же час зростало споживання риби найбільшими містами Галичини – Краковом та Львовом. В період з 1890 по 1895 рік одна особа на рік споживала у Кракові 5,5 кг, риби а у Львові – 4,5 кг.

У 1896 р. Краків спожив 507060 кг риби. Найбільше було спожито благородних видів риби у грудні (39246 кг), менше – у березні і вересні (20 т), у січні (17 т), у лютому (16 т). Найменшим споживання риби було у червні (7287 кг.). Споживання звичайних видів риби відбувалось інакше: максимум припадав на лютий (53100 кг), мінімум – на серпень.

Львів з 1891р. по 1895 р. в середньому споживав за рік 605900 кг риби, Краків за цей же період – 426230 кг, Броди (1893 р.) – 65000 кг, Ярослав (1893 р.) – 50000 кг, Тернопіль – 35000 кг, Станиславів – 26000 кг, Стрий – 8000 кг, Самбір – 6000 кг.

Головним транспортом, яким перевозилась риба з Галичини, були залізниця, річковий та гужовий транспорт. Поштою було перевезено у 1895 р. 40061 кг риби, причому 25985 кг в межах Австро-Угорщини і лише 9846 кг – за межі монархії. У 1895 р. до Галичини було ввезено поштою 62554 кг риби, в тому числі – 54742 кг з-за меж Австро-Угорської імперії.[140]

Для швидшої обробки поштових посилок, в яких знаходились рибні продукти, Львівська дирекція пошти зверталась до своїх користувачів з вимогою при пересилці дичини поштою вказувати вміст, вагу та вартість посилки, так як у Львові, Кракові, Празі та Відні був запроваджений споживчий податок за споживання дичини та риби.[141]

---

[140] Pawlik S. Handel zwierzyną, rybami i rakami w Galicyi //Łowiec – 1899. – № 2. – S.13-16.

[141] Ruch przedświąteczny // Gazeta lwowska. – 1903. – № 283. – 11 grudnia. – S.12.

У порівнянні з іншими містами Галичини у Кракові (1892 р.) можна було найдешевше купити коропа. Якщо середня вартість коропа становила 0,97 золотого, то у Кракові його можна було купити лише за 0,75 золотого. А найвищою вартість коропа спостерігалась на ринку Яворова (1,4 золотого). Такий стан речей пояснюється ефективним рибальським господарством і розташуванням Кракова на річці Вісла.[142] Але, на відміну від коропа у Кракові дорого цінувався щупак (за фунт (453 грами) – 1 золотий), тоді як у Коломиї він коштував у десять разів дешевше.[143]

За статистичними даними Едмунда Добруцького, у 1879 р. у Кракові було спожито 393,2 т. риби загальною вартістю 108,5 тис. золотих, у тому числі – 1609 кг свіжої риби вартістю 800 золотих, 362526 кг солених оселедців вартістю 60625 золотих, 23697 кг сушеної або копченої риби вартістю 1750 злотих, 3512 кг маринованої риби вартістю 11850 золотих, 1691 кг ікри вартістю 3384 золотих.[144] У 1896 р. роздрібна торгівля рибою у Кракові підвищилась за рік до 500 тон на суму 280 тис. золотих.[145]

Крім риби Краків та Львів споживали велику кількість раків. Лише за один день через Краків поштовими посилками у 1896 р. проходило в інші країни Європи та Австро-Угорської монархії 2,5 т. раків,[146] а у 1897 р. поштовими посилками у місто Краків було відправлено 3052 кг раків.[147] Слід відмітити, що тоді у Кракові не торгували жаб'ячими лапками, їх можна було у Галичині придбати на Львівських ринках.[148]

Через Краків, що лежав на шляху зі Львова до Відня, залізницею здійснювався експорт фактично всієї рибної продукція.[149] Для організації експорту рибної продукції були організовані рибальські спілки, одна із яких знаходилась у Кракові на вул. Стаховського, 88.[150]

Великою проблемою для товаровиробників мисливської та рибальської продукції була монополізація торгівлі євреями. Цей фактор напряму зменшував продуктивність праці товаровиробників. Хоча у Кракові ця проблема не стояла так гостро як у Львові, де торгівлю рибою абсолютно взяли у свої руки євреї, так як на противагу

---

142 Statystyka konsumcyi ryb // Okólnik. – 1893. – № 7. – S.23-24.
143 Stosunki rybacki nad Prutem i Czeremoszem przez Zygmunta Fischera // Okólnik. – 1893. – № 9. – S.39.
144 Badania rozsiedlenia ryb // Okólnik. – 1883. – № 3. – S. 68.
145 Handlowa spółka rybacka w Krakowie // Okólnik. – 1897. – № 30. – S.31.
146 O raku galicyjskim// Okólnik. – 1896. – № 22. – S.20.
147 Wiadomości statystyczne o stosunkach krajowych. – Lwów, 1898. – T. XVII, zeszyt I. – S. 59-63.
148 Żaba wodna jadalna // Okólnik. – 1898. – № 31. – S.23-24.
149 Handlowa spółka rybacka w Krakowie // Okólnik. – 1897. – № 30. – S.30.
150 Ogłoszenia prywatne // Okólnik. – 1897. – № 27. – S.8.

єврейській громаді у квітні 1897 р. була організована «Торівельна спілка рибалок».[151] У 1898 р. у Кракові була організована інша торгівельна спілка «Union», що спеціалізувалась на імпорті раків та риби за межі Галичини.[152]

6. Добування мисливських видів тварин у Краківському повіті

Важливу роль у цьому процесі починає відігравати і статистика. Зокрема, для узагальнення результатів ведення мисливського господарства у Галичині, починаючи з 1874 року, відповідно до розпорядження Міністерства рільництва Австрії започатковано ведення мисливської статистики, що включала статистику добутої дичини, чисельність мисливського персоналу, господарські показники, завдані збитки сільськогосподарським угіддям дикими тваринами.[153] Звичного для сьогодення обліку чисельності дичини, як то лімітів її добування, пропускної спроможності не було, а ефективність мисливського господарства оцінювалось за кількістю добутої дичини.

Дані про чисельність добування дичини у Краківському повіті вперше подаються з 1885 року. Слід відмітити, що ця статистика має великі похибки, але дає можливість прослідкувати тенденцію чисельності добування. Зокрема, в одному джерелі відзначено, що за дев'ятилітній період (1885 – 1893 р.) у Краківському повіті добуто 67 голів оленя (таблиця № 6.1.)

Таблиця 6.1.

Добування дичини у Галичині з 1885 по 1893 рік

	Олень	Лані	Козулі	Зайці	Кабани	Ведмідь	Вовк	Рись	Лисиця	Куниця	Тхори	Видри	Дикі коти	Борсуки
Краківський повіт	67	7	331	2731					74	13	14	11	1	27
Галичина	549	181	49109	414634	11732	151	726	192	57410	5861	4619	2236	198	3504

[151] Handlowa spółka rybacka w Krakowie // Okólnik. – 1897. – № 30. – S.30-31.
[152] Wiadomości statystyczne o stosunkach krajowych. – Lwów, 1898. – T. XVII, zeszyt I. – S. 59-63.
[153] Starkl J., Fiszer Z. Powszechna wystawa krajowa 1894 r. i siły produkcyjne kraju: Łowiectwo i rybactwo / Juliusz Starkl, Zygmunt Fiszer. – Lwów: Wydział krajowy, 1896. – S. 27-28.

Добування дичини у Галичині з 1885 по 1893 рік (птахи)[154]

Повіт	Глухарі	Тетеруки	Рябчики	Фазани	Куріпки	Перепілки	Вальдшнепи	Бекаси	Дикі гуси	Дикі качки	Орли яструби соколи	Сови
Краківський повіт		24	9	238	1844	579	152	319	4	130	329	24
Галичина	667	2852	10532	6549	107128	267391	51670	98556	4337	108108	72325	15715

За іншими даними лише у 1886 р. у Краківському повіті було добуто 20 голів оленя[155], а у 1887 р. – 16 голів (таблиця № 6.2.)

[154] Starkl J., Fiszer Z. Powszechna wystawa krajowa 1894 r. i siły produkcyjne kraju: Łowiectwo i rybactwo / Juliusz Starkl, Zygmunt Fiszer. – Lwów: Wydział krajowy, 1896. – S. 27-32.
[155] Kronika//Łowiec. – 1887. - № 7. – S.122.

Таблиця 6.2.

Довідка про дичину, добуту на протязі 1887 року, на підставі урядової статистики, представленої лісовим радником Г. Летнером[156]

Повіт														Благородна дичина														
	Площа повіту в австрійських милях =57,54 км ^{2}	Олень	Лань	Козуля	Кабан	Заєць	Кролики	Глухар	Тетерук	Рябчик	Фазани	Куріпки	Переаілки	Вальдшнепи	Бекаси і дупелі	Дикі гуси	Дикі качки	Вовки	Рисі	Лисиці	Куниці	Тхори	Видри	Дикі коти	Борсуки	Орли	Пугачі	Яструби	Сови
Краківський повіт	8,7	16		36		270			6	5	60	152	30	14	40		14			10	3	2	2		4			50	20
Галичина		81	33	5437	1373	42428	168	86	311	1301	709	12026	31710	6596	12058	495	13624	83	19	7032	707	570	257	21	357	290	337	6117	1271

[156] Wykaz zwierzyny, ubitej w ciągu roku 1887 //Łowiec. – 1888. - № 8. – S.134.

Таблиця 6.3.

Чисельність добутої дичини в розрізі повітів Галичини на протязі 1888 року на підставі державних даних, складених радником лісів Г. Леттнером (благородна дичина)

Повіт	Олень	Лань	Козуля	Кабан	Заєць	Кролики	Глухарі	Тетеруки	Рябчики	Фазани	Курiпки	Перепілки	Вальдшнепи	Бекаси	Дикі гуси	Дикі качки
Краківський повіт	6		28		320			8		24	214	140	24	62		12
Галичина	81	29	5382	1169	45488	11	100	259	1331	599	9917	27091	5524	11909	618	1388

Таблиця 6.4.

Чисельність добутої дичини в розрізі повітів Галичини на протязі 1888 року на підставі державних даних, складених радником лісів Г. Леттнером (хижаки)[157]

Повіт	Ведмідь	Вовк	Рись	Лисиця	Куниця	Тхори	Видри	Дикі коти	Борсуки	Орли	Пугачі	Яструби, коршуни	Сови
Краківський повіт				8	3	3	2		2			38	
Галичина	12	89	28	7113	686	627	304	41	393	323	448	7560	1388

[157] Wykaz zwierzyny, ubitej w ciągu r. 1888 zestawiony na podstawie dat urzędowych przez G.Lettnera, radcę lasowego //Łowiec. – 1889. – № 7. – S. 110.

Таблиця 6.5.

Чисельність добутої дичини у 1898 році у розрізі повітів Галичини

Повіт	Олень	Лань	Козуля	Кабан	Заєць	Кролики	Глухарі	Тетеруки	Рябчики	Фазани	Курiпки	Перепілки	Вальдшнепи	Бекаси	Дикі гуси	Дикі качки
Краківський повіт			35		312					6	840	30	16	30		24
Галичина	159	7	5913	1037	51496	8	36	416	825	4167	21546	18539	4417	7534	421	12540

Таблиця 6.6.

Чисельність добутої дичини у 1898 році у розрізі повітів Галичини[158]

Повіт	Ведмідь	Вовк	Рись	Лисиця	Куниця	Тхори	Видри	Дикі коти	Борсуки	Орли	Пугачі	Яструби, коршуни	Сови
Краківський повіт				3	1	2	2		1			18	
Галичина	17	23	35	6486	622	634	259	4	473	109	109	12986	1230

Спостерігається збільшення чисельності добування зайців у 1900 році – до 697 голів, що у два рази більше ніж у 1888 та 1898 році, однак не добуто жодної голови оленя (таблиця № 6.7.).

[158] Statystyka ubitej zwierzyny //Łowiec – 1900. – № 3. – S.37.

Таблиця 6.7.

Чисельність добутої дичини у 1900 р.

Повіт	Олень	Лань	Козуля	Кабан	Заєць	Кролики	Глухарі	Тетеруки	Рябчики	Біла курiпка	Фазани	Куріпки	Перепілки	Вальдшнепи	Бекаси	Дикі гуси	Лікі качки
Краківський повіт			39		697			6			41	604	30	12	42		28
Галичина	241	3	8844	2110	63773	26	68	494	1572		4339	37244	21121	7748	8827	498	14487

Таблиця 6.8.

Чисельність добутої дичини у 1900 р. (хижаки)[159]

Повіт	Ведмідь	Вовк	Рись	Лисиця	Куниця	Ласка	Тхори	Видри	Дикі коти	Борсуки	Білки	Орли	Пугачі	Яструби, коршуни	Сови, сороки
Краківський повіт				7				2			4			11	13
Галичина	25	38	35	9803	974	1079	1182	348		976	1823	539	222	14352	37851

[159] Wykaz ubitej zwierzyny w r.1900 //Łowiec – 1903. – № 13. – S.150

Таблиця 6.9.

Чисельність добутої дичини у 1901 р.

Повіт	Олень	Лань	Козуля	Кабан	Заєць	Кролики	Байбаки	Глухарі	Тетеруки	Рябчики	Біла куріпка	Фазани	Куріпки	Перепілки	Вальдшнепи	Бекаси	Дикі гуси	Дикі качки
Краківський повіт			41		714				5			57	812	65	21	33	3	29
Галичина	303	7	8887	2025	81790	18		73	460	1617		3066	34005	20090	7521	9169	378	13885

Таблиця 6.10.

Чисельність добутої дичини у 1901 р. (хижаки)

Повіт	Ведмідь	Вовк	Рись	Лисиця	Куниця	Ласка	Тхори	Видри	Дикі коти	Борсуки	Білки	Орли	Пугачі	Яструби, коршуни	Сови, сороки
Краківський повіт				15				1		5				240	11
Галичина	24	35	31	9385	968	772	944	371		986	1687	347	84	14656	36527

Вартим уваги є те, що у статистичних даних зовсім відсутня інформація про добування кабанів, хоча по інших повітах Галичини зафіксоване їх добування. Наприкінці XIX століття спостерігається рівномірне добування козулі, яке складає 30-40 голів. Безумовно занижено добування лисиці, яке складало найбільше – 15 голів у 1901 р. та 3 – 1898 р.

До 10 % відрізнялись показники добутої дичини у статистиці Галичини за період з 1898 по 1901 р.р., надруковані у «Ловці» у 1903 р. (таблиця № 6.11.)

Таблиця 6.11.

Статистика добутої дичини у Галичині з 1898 по 1901 р.р.

	1898	1899	1900	1901
Олені	148	145	241	303
Лані	7	9	3	7
Козулі	5860	6171	8943	8835
Кабани	1043	1288	2110	2014
Зайці	51500	57507	63765	62791
Кролики	7	7	27	18
Глухарі	36	68	68	72
Тетеруки	415	454	494	460
Рябчики	825	841	1582	1617
Фазани	4210	4533	4338	3066
Куріпки	21550	26228	37234	34003
Перепілки	18880	23218	21118	20680
Вальдшнепи	4410	2960	7749	7521
Дикі гуси	421	316	498	378
Дикі качки	1240	13362	14487	13885
Ведмеді	16	18	26	24
Вовки	20	14	38	35
Рисі	30	46	35	31
Лисиці	6450	6527	9903	9395
Куниці		558	974	968
Ласки	622		679	772
Тхори	633	742	1152	944
Видри	261	247	348	370
Дикі коти	4	-	-	-
Борсуки	473	467	976	986
Білки			1913	1677
Орли	108	154	539	347
Сови	111	107	220	84
Яструби	13030	75555	14359	14641
Ворони, сороки	1250		37851	36577

При проведенні аналізу бачимо, що чисельність добування дичини зростає. Великий приріст добутих оленів. Так, у 1878 р. їх було добуто вісімнадцять, у 1891 р. – 58 гол; у 1895 р. – 110 гол., у 1898 р. – 148 гол., а вже у 1901 р. – 303 гол. Загалом підсумовувалось, що Галичина має потенціал, щоб добувати 4 тис. гол. оленів, 23 тис. козуль, 350 тис. зайців.[160]

Вперше статистику чисельності дичини при Другій Речі Посполитій спостерігаємо у міжвоєнний час. Простежується тенденція до збільшення чисельності дичини у Познанському воєводстві. Найнижча чисельність – у Малопольщі (таблиця 6.12.).

Таблиця 6.12.

Статистика дичини у державних лісах Польщі в розрізі воєводств станом на 1928 р.[161]

Воєводство	Олень	Козуля	Ведмідь	Вовки	Дикі кабани	Рись	Дикі коти
Познанське	2336	8910			1031		
Станиславівське	1289	1635	128	213	1189	86	132
Поморське	964	8620			1115		
Кельцьке	287	2136			445		
Лодзьке	77	734			37		
Варшавське	67	1360		9	88		
Львівське	47	550		27	79		9
Любельське	18	1970		16	644		
Краківське	17	200		2	47	1	
Шльонське	9	840			20		
Поліське	6	1968	11	426	826	85	
Білостоцьке		4692		391	1038	16	
Волинське		1980		150	594	27	
Новогродське		835		253	282	20	
Віленське		770	2	683	165	60	
Всього	5160	37200	141	2170	7600	298	141

[160] Statystyka ubitej zwierzyny //Łowiec – 1903. – № 14. – S.162.
[161] Kalendarz Mysliwski na 1929 rok. Pod red. Ejsmonda J. – Warszawa, 1929. – S.48-70.

7. Мисливські товариства

Захоплювалась полюванням на Краківщині й місцева еліта. Зокрема, великим пошановувачем полювання був Краківський єпископ Павло (1260-1292). Крім нього участь у полюванні брали також багато ченців. Але у 1279 році церковна влада заборонила своїми синодальними статутами віддаватись монахам мисливським утіхам і, навіть, дозволяла кожному, хто зустріне ченця з соколом або мисливськими собаками, відібрати їх у нього на свою користь.[162]

Наприкінці XIX століття у Галичині масово створюються мисливські товариства. Так, краківські мисливці організували у 1899 році Краківське товариство мисливців «Вісла»,[163] статут якого у тому ж році зареєструвало Галицьке намісництво.[164]

У 1876 р. у Львові було утворене «Галицьке мисливське товариство». Перші збори членів товариства за участю 42 осіб, які обрали президію та керівництво, відбулися 24 квітня 1876 р. Абсолютною більшістю головою товариства було обрано визначну особистість тих часів – графа Володимира Дідушицького[165], який був натхненником товариства, великим знавцем і любителем природи та полювання. Зібравши велику колекцію тварин і птахів переважно під час полювання, він придбав палац у центрі Львова по вул. Театральній 18, де 1869 року після його реконструкції був організований «Природничий музей ім. Дідушицьких» (сьогодні – Львівський природничий музей)[166]. За згодою Галицького мисливського товариства у Львові можна було утворити його філію у місті Кракові при умові, що там збереться 100 членів, які будуть у своїй діяльності керуватися законом про товариства від 15 листопада 1867 р. та застосовувати печатку з надписом «Галицьке мисливське товариство».

З розпадом у 1918 році Австрійської монархії та з утворенням Другої Речі Посполитої реорганізовуються також мисливські товариства. З ідеологічних міркувань (щоб не було згадки про Галичину) Галицьке мисливське товариство перейменовано на Малопольське мисливське товариство з офісом у Львові. Свою діяльність товариство поширювало на Львівське, Краківське,

[162] Krawczynski W.Lowiectwo: Przewodnik dla leśników zawodowych I amatorów myśliwych. – Kraków: Druk W.L.Anczyca i spółki, 1924. – S.7-16.
[163] Nasza petycya//Łowiec . – 1899. – № 8. – s.85-88.
[164] Sprawozdanie Krakowskiej spółki myśliwskiej „Wisła“//Łowiec . – 1906. – № 1. – S.127-130.
[165] Ilustruwany skorowidz stołecznego miasta Lwowa z okazyi powszechnej wystawy krajowej roku 1894. – Lwów : druk. Fr. S. Reichman, 1894. – S. 80.
[166] В. Дідушицький [елект. ресурс]. – Режим доступу : http://museum.lviv.net/ua/history/history. php.

Тернопільське та Станиславівське воєводства.[167] У 1937 році в товаристві нараховувалось 1084 та 206 почесних членів. (Детальніше у таблиці 6.13.).

Таблиця 6.13.

Чисельність членів Польської мисливської спілки станом на 31 грудня 1937 року[168]

Відділ	Сплатили членські внески		Кількість членів		Ловчі	Підловчі
	Звичайні члени	Почесні члени	Звичайні члени	Почесні члени		
Бялостоцький	247	18	338	51	11	44
Кельцький	434	25	434	25	17	52
Любельський	530	23	530	23	16	55
Лодзький	512	7	512	7	10	30
Малопольський (Краківське, Львівське, Станиславівське, Тернопільські воєводства)	657	8	1084	206	63	158
Поліський	98	11	211	117	9	75
Поморський	508	89	508	89	16	87
Сілезький	119	6	205	180	8	28
Варшавський	760	94	760	94	26	72
Велькопольський	650	110	1300	350	23	76
Віленський	363	131	363	131	17	47
Волинський	425	44	425	44	11	70
Всього	5300	567	6670	1317	227	794
	5867		7987			

Основна мета товариства – розвиток мисливства та збільшення чисельності дичини була закріплена у Статуті товариства (стаття 2). У статті 3 було прописана вимога допомагати владі контролювати виконання Мисливського закону та розслідування випадків, що стосувались порушення цього закону, встановлювати випадки

[167] Проців О.Р. Особливості правозастосування сектору мисливського господарства у Львівському воєводстві (1920-1939 р.р.) // «Юридичні наукові дискусії як фактор сталого розвитку правової доктрини та законодавства: Міжнародна науково-практична конференція м. Київ, 10-11 квітня 2015 р. – у 2 частинах, – К. Центр правових наукових досліджень, 2015 – Частина І. – С. 18-22.

[168] Z polskiego związku łowieckiego//Łowiec Polski – 1938. – № 11 . – S.224.

незаконного полювання для притягнення винуватців до відповідальності. Для раціонального ведення мисливського господарства слід було надавати будь-яку підтримку власникам полювань при виконанні ними мисливського законодавства, в організації роботи мисливської охорони та охорони дичини, підтримувати лісову та мисливську охорону, охоронців, які при виконанні своїх службових обов'язків дістали поранення від браконьєрів, опікуватись вдовами та сиротами із родини загиблого. Для проведення роз'яснювальної роботи Статут передбачав організацію бібліотек та видавничої діяльності (випуск журналів, книжок), організацію з'їздів та виставок, підтримку власників мисливських собак для збільшення їх кількості та якості.

Третій розділ статуту визначав права та обов'язки членів товариства. Зокрема, було три статуси членів товариства: надзвичайні, звичайні, почесні. До надзвичайних членів могли бути прийняті особи, які не мали жодних покарань на протязі останніх трьох років за порушення правил полювання. Надзвичайних членів приймала повітова мисливська рада відповідно до місця проживання певного кандидата.

Кандидати на надзвичайних членів складали відповідний екзамен відповідно до затвердженої Польською мисливською спілкою програми. У разі відмови прийняття особи у надзвичайні члени товариства претендент міг подати на протязі 14 днів апеляцію до керівництва Малопольського мисливського товариства.

Звичайними членами були особами, які відповідали вимогам що стояли перед надзвичайними членами, і були щонайменше рік надзвичайними членами.

До Малопольського мисливського товариства мали право входити мисливські товариства лише при умові, що всі їх члени прийняті надзвичайними членами до Малопольського мисливського товариства. Прийом до звичайних членів товариства проводило керівництво товариства за поданням повітової ради товариства. Спеціально для визнання заслуг перед товариством існував статус почесних членів товариства. Для отримання цього статусу потрібно було позитивне голосування 3/4 членів керівництва Малопольського мисливського товариства. Почесні члени товариства були звільнені від сплати членських внесків.

Стаття 9 визначала обов'язки членів товариства: виконувати вимоги статуту товариства; при проведенні полювання або веденні мисливського господарства виконувати вимоги мисливського

законодавства; дотримуватись мисливської етики; співпрацювати з владними органами.

У випадку, якщо претендент подав недостовірні дані про себе, несплати членських внесків чи непідпорядкування рішенню мисливського суду передбачалось виключення з членів з товариства.

Відповідно до статті 13 була затверджена емблема (логотип) товариства, який повинні були носити члени товариства. Взірець емблеми було затверджено на з'їзді товариства. Стаття 14 Статуту визначала, що керівництво товариством здійснювалось через з'їзд, а також виконавчим органом товариства та ревізійною комісією. З'їзди товариства ділились на дві категорії: звичайні та надзвичайні. Звичайний з'їзд товариства скликався у першій половині кожного року не пізніше 1-го травня. Надзвичайний з'їзд відбувався у випадку, якщо цього вимагали 20 членів, уповноважених до голосування, ревізійною комісією або керівництвом Польської мисливської спілки. Керівництво товариства складалось з керівника, його трьох заступників та дванадцяти членів президії. Повноваження керівника та його заступників тривало повних три роки. Зміна керівництва проходила поступово, так як щорічно проходила ротація однієї третьої частина президії товариства.

Для перевірки діяльності товариства існувала комісія у складі трьох осіб. Вибори членів ревізійної комісії відбувались щорічно. Комісія складала щорічно звіт про бухгалтерський облік у товаристві та річний баланс. Бюджет товариства наповнювався із вступних членських внесків, коштів, отриманих від організації виставок, видавництва книг та журналів, а також з подарунків, пожертвувань, субсидій.

Для вирішення конфліктів між членами товариства існувала спеціально створена для цього комісія. Серед основних питань, які вирішувала комісія, були: міжособистісні конфлікти між членами товариства, конфлікти через отримання права полювання, сусідсько-мисливські між членами товариства. Рішення комісії не підлягало оскарженню.

Для вирішення конфліктів, що стосувались мисливської етики, був організований мисливський суд, який мав право винести рішення щодо виключення винного з товариства. Офіцери армії та поліції не підлягали юрисдикції цього суду, а матеріали про їхні правопорушення передавались військовій владі. Статут передбачав, що у випадку закриття товариства його майно переходило до Польської мисливської спілки. Але, як показала історія, ця вимога не спрацювала. Так, у

вересні 1939 року внаслідок окупації Німеччиною та Радянським Союзом Другої Речі Посполитої практично одночасно припинило своє існування як Малопольське мисливське товариство, так і Польська мисливська спілка.

Для реалізації статутних вимог на місцях на території кожного повіту був створений осередок товариства, керівними органами яких були повітовий з'їзд, повітова мисливська рада та повітовий ловчий. Відповідно до статті 34 статуту у повітовому з'їзді мали право брати участь звичайні та почесні члени Малопольського мисливського товариства, які постійно проживали на території даного мисливського повіту. Також у роботі з'їзду мали право брати участь власники мисливських угідь на території повіту, особи, які входили до складу повітової мисливської ради, надлісничі державних лісів, які знаходились на території повіту, старости або делеговані ними особи. Уповноваженим щодо ведення з'їзду був повітовий ловчий. Стаття 36 визначала, що до компетенції повітового мисливського з'їзду входило обрання членів до повітової мисливської ради. Рішення на з'їзді приймалось більшістю голосів присутніх. Між з'їздами поточні справи вирішувала повітова мисливська рада, що складалась з трьох-п'яти членів. Обирали повітову раду щороку. До функцій повітової мисливської ради входило: прийняття надзвичайних членів, аналіз та подання пропозицій щодо ефективного мисливського господарювання на території повіту. Для співпраці з повітовими адміністративними органами, контролю за виконанням мисливського закону та розпоряджень органів виконавчої влади, зібрання статистичних даних, вирішення справ вступу нових членів у кожному повіті були встановлені ловчі та підловчі, яких призначало Малопольське мисливське товариства. Чисельність підловчих коливалась в залежності від умов конкретного повіту. Ловчий був підпорядкований керівництву Малопольського мисливського товариства. Стаття 46 передбачала, що при Малопольському мисливському товаристві діяла Краківська філія, яка поширювала свій вплив лише на Краківське воєводство. Стаття 47 визначала, що всі фізичні особи, які проживали на території Малопольщі, мали право стати членами «Польської мисливської спілки» лише через вступ до Малопольського мисливського товариства.[169]

[169] Statut małopolskiego towarzystwa łowieckiego stowarzyszenia zarejestrowanego //Łowiec. – 1938. – № 21-22. – S. LXX - LXXIV

До складу керівництва Малопольського мисливського товариства входили: граф Юліуш Бєльський (керівник товариства), князь Андрій Любомирський, інженер Тадеуш Срочинський, граф Станіслав Тишкевич (заступники керівника товариства), Адам Лардемер (керівник Краківської філії), генеральні делегати: Станиславівське воєводство – Станіслав Чужинські, Тернопільське воєводство – генерал Валерій Мирянський, скарбник Францішек Пєховскі.

Членами президії товариства були: Зиґмунд Гронзієвіч, Леон Кшечунович, Юліуш Курилович, Ксавери Обмінські, Станіслав Віктор Орскі, Володимир Пухальський, Єжи Росінкевич, Адам Соловій, Броніслав Вельчер, граф Олександр Залєскі, Вітольд Зємбіцкі.[170]

Окремо для охорони дичини у Кракові було організоване у 1908 році «Товариство охорони тварин». У 1909 році членами товариства було 700 осіб.[171]

8. Діяльність Краківського крайового рибальського товариства

Крайове рибальське товариство у Кракові існувало від 24 серпня 1879 р. відповідно до затвердженого намісником Галичини статуту (рескрипт від 2 серпня 1879 р.). Офіс товариства знаходився у Кракові. Діяльність товариства поширювалася на всю Галичину. Головною метою товариства була підтримка та охорона рибальства у Галичині. У своїй діяльність товариство зобов'язувалося співпрацювати з органами влади та власниками рибальських господарств. Члени товариства поділялися на почесних, довічних і звичайних. У товаристві була посада протектора, яку займала особа з високим становищем і мала вплив у суспільстві. Статус почесних членів товариства надавався особам, які мали особливі заслуги у галузі рибальства або перед самим рибальським товариством. Довічними членами ставали особи, які сплатили одноразові членські внески товариству у розмірі щонайменше 50 золотих. Звичайний член товариства мав обов'язок сплачувати членські внески 2 золоті в рік.

До товариства мали право входити й інші товариства, представлені одним із своїх членів. Про прийняття у члени товариства рішення приймало керівництвом товариства; можна було отримати відмову без зазначення причини. Для фінансування товариства

[170] Sprawy związkowe: dodatek poświęcony wiadomościom urzędowym //Łowiec. – 1939. – № 7-8.
[171] Statystyka miasta Krakowa. – Kraków, 1912. – Zeszyt XII. – S. 324.

утворювалися фонди, які ділилися на залізний та оборотний. Залізний фонд складався з сум, які сплатили довічні члени товариства і мав бути недоторканим. Користуватися коштами із цього фонду дозволялося лише у випадку надзвичайної потреби і лише за ухвалою зборів товариства. Проте, протягом одного або двох років ця сума повинна була бути поновлена за рахунок членських внесків. Відсотки від депозитів повинні були нараховуватися до оборотного фонду. Оборотний фонд складавя з відсотків, які надходили з вкладів залізного фонду, членських внесків звичайних членів, з пожертувавань інших організацій та інших джерел фінансування, а саме: від організації лекцій, виставок, розваг. Фінансування призначалося лише на цілі рибальства.

Відповідно до Статуту товариства кожен член товариства мав право голосу, міг бути обраним членом правління товариства та ставити перед товариством вимоги щодо його діяльності, мав право бути присутнім на зборах товариства, отримувати рибальський журнал, якщо такий видавався. Почесні члени не оплачували жодних членських внесків (ст. 6). Всі члени товариства повинні були долучатися для досягнення цілей, покладених на товариство (ст. 7). При несплаті членських внесків товариству особа переставала бути членом товариства, але при умові оплати членських внесків за попередій термін їй надавалася можливість поновлення. Рішення про виключення із членів товариства приймало керівництво товариства. Виключений член товариства втрачав всі права на майно товариства (ст. 8).

Ст. 9 визначала, що управління товариством здійснювало керівництво, до складу якого входили керівник, його заступники, а загальне керівництво та контроль належали зборам товариства. Ст. 10 визначала, що до компетенції загальних зборів товариства належали наступні справи: вибори керівника товариства, його заступників і членів керівництва, запрошення протектора, а також почесних членів товариства на засідання керівництва, призначення окремих філій товариства і визначення їх повноважень, щорічна перевірка діяльності керівництва товариства, контроль і затвердження рахунків щодо річної діяльності товариства за кожен рік та планування бюджету товариства на наступний рік, дозвіл на отримання коштів із залізного фонду, розгляд всіх пропозицій, які надходили від членів товариства, вирішення питання про випуск спеціального рибалького журналу, вирішення питання про зміни у статуті товариства, а також вирішення

питання закриття товариства. Право скликати збори товариства надавалося керівнику товариства або його заступнику.

Ст. 11 Статуту визначала, що звичайні збори товариства мали відбуватись у Кракові щорічно в першу неділю жовтня, тоді як надзвичайні збори могли відбуватися не лише у Кракові, але й в інших місцях декілька разів на рік, відповідно до необхідності або з ініціативи керівника, заступника керівника товариства, за вимогою 5 членів керівництва товариства або за вимогою 10 звичайних членів товариства у найближчі 14 днів після поставленої вимоги. Рішення на зборах ухвалювались, якщо там були присутні 20 членів товариства при голосуванні простою більшістю голосів. У разі однакової кількості голосів вирішальним був голос керівника зібрання. Лише для прийняття рішення щодо ліквідації товариства була необхідна присутність двох третин членів від усієї чисельності товариства. У випадку, якщо члени товариства не зібрались у визначений час, то збори переносилися на наступну неділю і тоді, незважаючи на чисельність присутніх членів товариства, вони відбувалися (ст. 12).

Ст. 13 визначала, що керівництво товариством здійснювали керівник товариства і шість його членів, які обиралися на відкритих зборах терміном на три роки. Між собою члени вибирали секретаря, касира та архіваріуса. Щороку двох членів керівництва переобирали. За свою роботу керівництво товариства відповідно до Статуту не отримувало винагороду. Ст. 14 визначала сферу діяльності керівництва товариства: прийом нових членів товариства; представлення протектора та почесних членів товариства; управління майном товариства; виконання рішень зборів товариства; підготовка справ до заслуховування на зборах товариства; вибір делегатів; утворення виконавчих комісій; підготовка протоколів зборів керівництва товариства, підтримка відносин із рибальськими товариствами за кордоном; надання на вимогу членів товариства пояснень у рибальських справах. Засідання керівництва товариства були звичайними та надзвичайними. Звичайні засідання відбувались щоквартально у першу неділю, а надзвичайні – як визначав керівник товариства або його заступник. Для правочинних зборів потрібна була присутність 4 членів керівництва. Рішення приймалося простою більшістю голосів.

Для виконання своєї функції відповідно до потреб товариство: обирало делегатів, організовувало виконавчі комісії та філії товариства. Так, відповідно до ст. 16 делегати виконували свої обов’язки відповідно до інструкції керівництва товариства. Ст. 17

визначала, що виконачі комісії складалися з 3 членів, призначених керівництвом товариства. Ці комісії були виконавчими органами товариства і вирішували окремі питання рибальства – практичні і теоретичні. Вони мали право запрошувати на збори фахівців у галузі рибальства з дорадчим голосом.

Ст. 19 визначала, що суперечки у справах товариства або між його членами вирішував мировий суд. При цьому кожна сторона вибирала двох суддів, які обирали старшого суддю. Вони і вирішували суть конфлікту. Представляти товариство та підписувати документи товариства мав право керівник товариства або його заступник. Ст. 21 передбачала порядок процедури закриття товариства, яке могло відбутися відповідно до рішення зборів товариства або відповідного до рішення влади. У випадку закриття товариства його майно переходило іншим рибальським товариствам Галичини або товариствам з подібною сферою діяльності[172].

Вже на першому засідання Краківського крайового рибальського товариства 23 серпня 1879 р. було одноголосно ухвалено рішення – приєднатись у якості асоційованого члена до Галицького мисливського товариства. У зверненні було прохання до мисливського товариства – сприяти діяльності рибальського товариства і надавити для цього сторінки для публікацій про справи товариства у журналі «Ловець». У відповідь голова Галицького мисливського товариства –граф Р. Потоцький привітав рибальське товариство з його утворенням та побажав, щоб у подальшому рибальство і мисливство органічно між собою об'єдналось і укріпило стосунки[173].

Першим керівником Краківського краєвого рибальського товариства був Максиміліан Сила-Новицький, проф. Яґеллонського університету (нар. 1826 р. у с. Яблунові Коломийського повіту (тепер Косівський район Івано-Франківської області) у родині дрібного зубожілого шляхтича Фелікса Новицького, який був лісничим панських лісів Яблунова). 2005 р. у рідному селі Новицького – Яблунові встановлено пам'ятний знак з написом українською та польською мовами: «Максиміліан Сила-Новицький 1826-1890, зоолог, ентомолог, іхтіолог, проф. Яґеллонського університету, уродженець Яблунова. Від мешканців Покуття та родичів у краї. Н. Е. 2005». Серед співорганізаторів товариства були також др М. Затонський, граф

---

[172] Statut krajowego towarzystwa rybackiego w Krakowie // Łowiec. – 1879. – № 12. – S. 177–179.
[173] Nowicki M. Do świętego wydziału towarzystwa łowieckiego we Lwowie / M.Nowicki // Łowiec. – 1879. – № 11. – S. 162.

А. Потоцький, п.п. Ключицький, Лангій, Лютостанський, Маркевич, Суктус, Войцуховський та багато інших.

24 жовтня 1888 року відбулись урочисті заходи вшанування Максиміліана Новицького з нагоди 25-річного ювілею його діяльності на посаді професора Яґеллонського університету, який прославив не лише Яґеллонський університет та Галичину, але й польський народ за межами Галичини.

У святкуваннях взяла участь майже вся еліта наукового, політичного та аристократичного світу Кракова: граф Артур Потоцький (керівник Краківського рільничого товариства), В. Зонтак (представник Галицького мисливського товариства), С. Ключицький (віце-президент Краківського рибальського товариства), др. В. Маркевич (віце-президент Татранського товариства), представники Краківського товариства охорони тварин та інших товариств. Серед присутніх було багато колег по роботі: ректор Яґеллонського університету та тесть М. Новицького – професор Каспарек, професори Вежейский, Янчевський, Карлінський та ін. За щирими привітаннями промовців розкривалась грандіозна діяльність науковця та суспільного діяча М. Новицького, зокрема: наукові праці, створений в університеті зоологічний кабінет, каталоги літератури з зоології. Проте, найголовніше досягнення Новицького, на думку ректора, є те, що він зумів реалізувати наукові праці на практиці для народного добра.[174]

Червоною ниткою через усі виступи проходила думка, що М. Новицький усім у житті завдячує власній праці, що принесла йому визнання та зробила його гордістю польської науки. Цікавою є згадка професора Янчевського про походження ювіляра з Яблунева, що спричинило, на його думку, практичне застосування наукових здобутків вченого у розвитку економіки краю та Гуцульщини.

Вітальні телеграми надійшли від бувших учнів, приятелів та багатьох різноманітних інституцій із усієї монархії, і зокрема: від Галицького мисливського товариства, Галицького лісового товариства, Рибацького товариства з Варшави, Товариства рибалок Австрії з Відня, Товариства охорони мисливства та рибальства з Цєшина, Рибальського товариства з Берна, почесним членом якого був Новицький, Рибальського товариства з Петербургу. Особливо до душі ювіляру припало привітання Галицького мисливського товариства, оскільки його дослідницька діяльність була нерозривно пов’язана з любов’ю до

[174] Jubileusz Maksymiliana Nowieckiego//Łowiec – 1888. – № 11. – S.179.

тієї землі, де він народився і яку цінував. Галицькі мисливці бачили у ньому не тільки вченого, але й соратника, однодумця, природолюба.

На завершення торжества зворушений М. Новицький тремтячим голосом оголосив своє життєве кредо: свідомість виконаного обов'язку – це справа внутрішнього задоволення у будь-якій сфері: науковій, господарській чи громадській. А найвища нагорода – ще за життя побачити плід своєї праці та його визнання серед колег, друзів, широкого загалу, чим він завдячує Божому провидінню.[175]

На початках своєї діяльності товариство не ставило собі за мету пропаганду рибальства вудкою. Про те з ініціативи члена товариства – п. Фішера у 1896 р. у лоні товариства був організований «Краківський рибальський клуб», метою якого було розповсюдження серед польської інтелегенції інтересу до вудкарського спорту, який на той час мав у Німеччині та Англії широке коло прихильників.[176] Заохочення до рибальського спорту, на думку членів товариства, призвело б до піднесення популяції риб на вищий рівень, так як на цю справу виділяли б кошти прихильники цього спорту. Так, спеціально для любительської риболовлі товариство оредувало біля Кракова рибальські ревіри. «Краківський рибальський клуб» у лоні Краківського рибальського товариства проіснував до 1907 р. Кількість членів якого складала декілька десятків осіб.

Виконуючи свої статутні завдання, товариство сприяло зарибненню рік. Про проведену роботу у 1882 р. звітував керівник товариства М. Новицький. На території Східної Галичини проф. Л. Вайгель зарибнив річку Прут 1000 особин лосося, а п. Григорович з Жаб'я направив для зарибнення 1000 мальків лосося до Чорного Черемошу. Першу акліматизацію лосося у Пруті та Черемоші було проведену 1879 р. Др. М. Новицьким. Філія рибальського товариства у Станиславові виростила з шести тисяч штук ікри форелі, отриманих у дар від графа А. Потоцького, 3793 малька форелі і випустила їх у річку Бистрицю. Надлісничий К. Обст розводив у своєму господарстві 5000 ікринок форелі, які він отримав в дар від графа А. Потоцького, та власних 800 ікринок, і випустивши згодом у потоки Явірницький, Чорногірчик та р. Прут 5100 мальків форелі.

Детальніше про зарибнення рік Галичини у 1879–1882 р.р. в басейнах рік Вісли, Стиру, Дністра та Прута дивись у табл. 8.1. [177].

[175] Jubileusz Maksymiliana Nowieckiego//Łowiec – 1888. – № 11. – S.181.
[176] Hilary Jaloszyński www.wcwi.pl.
[177] Nowicki M. Zarybienie wód Galicyi w roku 1882 / M. Nowicki // Łowiec. – 1883. – № 7. – S. 106.

Таблиця 8.1.

Зарибнення рік у Галичині у 1879–1882 рр.

Вид риби	Роки				Разом	Басейни рік				Разом
	1879	**1880**	**1881**	**1882**		**Вісла**	**Стир**	**Дністер**	**Прут**	
Лосось балтійський	9013	48900	138810	28790	275513	263200	0	10300	2013	275513
Харіус	2020	0	35980	16266	54266	51866	0	1450	950	54266
Вугор	800	780	1200	600	3380	880	350	1850	300	3380
Карп	500	11360	500	2786	15146	14846		300		15146
Лосось каліфорнійсь-кий		7500	4200		11700	11300		100	300	11700
Форель річкова		51917	132000	100329	284246	248804		15642	19800	284246
Пструг струмковий		4630	3350	3708	11688	11688				11688
Лин		720			720	420		300		720
Пструг озерний			1850		1850	1850				1850
Лосось озерний			1650	5901	7551	5856			1695	7551
Пструг американсь-кий			1940		1940	1940				1940
Нестандарт-ний мальок лосося і форелі			1000	1000	2000	2000				2000
Судак				1000	10000	10000				10000
Разом	**12333**	**125807**	**322480**	**219380**	**680000**	**624650**	**350**	**29942**	**25058**	**680000**

11 листопада 1879 р. товариство інформувало про створення фонду для зарибнення водоймищ. Так, дирекція лісів у Болехові закупила ікри на суму 272 золотих, а «Німецьке рибальське товариство у Берліні» закупило для потреб зариблення річок Галичини 59 тис. ікринок лосося каліфорнійського та балтійського. Серед іншого були зариблені такі ріки Східної Галичини як Свіча, Бистриця, Прут (табл. 8.2.)[178], [179]

[178] Okólnik do sz. oddziałów towarzystwa rybackiego // Łowiec. – 1879. – № 12. – S. 179–180.
[179] Przegląd rozwoju i działalności krajowego Towarzystwa rybackiego w Krakowie // Okólnik. – 1894. – № 14. – S.24.

Таблиця 8.2.

Зарибнення рік Галичини

Ріки	Ікра харіуса	Ікра пструга	Ікра лосося балтійського	Ікра лосося каліфорнійського	Мальок вугрів
Свіча, м. Болехів	4000	4500	6000		4000
Бистриця, м. Станиславів		3000	2000		
Прут, м. Коломия		2500		8000	

Таблиця 8.3.

Діяльність товариства щодо зариблення та акліматизації у період 1879-1894 р.р.

<table>
<tr><th rowspan="2">Рік</th><th colspan="6">Зариблення</th><th colspan="3">Акліматизація нових видів</th></tr>
<tr><th>Лосось</th><th>Форель</th><th>Харіус</th><th>Карп</th><th>Форе-ль</th><th>Харіус</th><th>Лосось</th><th>Вугор</th><th>Голець</th></tr>
<tr><td>1879-1880</td><td>18300</td><td>4522</td><td></td><td></td><td>2050</td><td></td><td></td><td>500</td><td></td></tr>
<tr><td>1881</td><td></td><td>7027</td><td>1400</td><td></td><td>10650</td><td>930</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>1882</td><td></td><td>3793</td><td></td><td></td><td>7100</td><td></td><td>2000</td><td></td><td>1695</td></tr>
<tr><td>1883</td><td>4094</td><td>11373</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>1884</td><td>5766</td><td>8571</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>1885</td><td></td><td rowspan="7">6429</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>1886</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>1887</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>1888</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>1889</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>1890</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>1891</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>1892</td><td></td><td>24500</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>1893</td><td></td><td>21000</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>1894</td><td></td><td>8200</td><td></td><td>12000</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Всього</td><td>28160</td><td>95415</td><td>1400</td><td>12000</td><td>19800</td><td>930</td><td>2000</td><td>500</td><td>1695</td></tr>
</table>

Наступним керівником товариства по смерті М. Новицького став Фердинанд Вілкош, який організував випуск журналу «Okólnik» («Огляд»), перший номер якого вийшов 20.03.1881 р., а з 1902 р. отримав назву «Okólnik rybacki» («Рибальський огляд»). Часопис виходив досить рідко: № 2 вийшов 20.02.1882, № 3 – 24.08.1883 , № 4 –

лише у 1889, а починаючи з 1894 р., виходив із періодичністю 4–10 номерів на рік.

Протектором товариства був граф В. Дідушицький, заступником Станіслав Ключицький. Товариство випускало не тільки періодику, але й статистичні звіти, шематизми[180]. Діяльність товариства постійно висвітлювалась у Шематизмах Галичини, де повідомлялося, що 1891 р. товариство виростило і випустило у р. Віслу 250 тис. малька лосося, у 1895 р. – 884 тис. малька різних видів риби[181]. Також з гордістю повідомлялося, що 1896 р. було випущено 1 млн. 652 тис. штук малька, що було найчисельнішою акцією від часу створення товариства: 468 тис. штук малька лосося – у річку Віслу; 43 тис. – у річку Дністер; 88 тис. штук однорічного малька королівського коропа випущено в ріки Дністер, Буг і Віслу; 40 тис. штук малька річкового пструга до гірських рік; 4 тис. вугрів випущено до рік Серет, Дністер, Гнила Липа; 500 тис. шт. малька судака випущено до р. Дунаєць і Скава[182].

1906 р. товариство нараховувало 470 членів, а на своє утримання одержувало незначну субвенцію від Міністерства сільського господарства та керівництва намісництва.[183]

Таблиця 8.4.

Організація та розвиток Краківського рибальського товариства у 1879-1894р.р.[184], [185]

Рік	Кількість членів		Кількість філій/членів			
	Почесних та довічних членів	Звичайних		Субвенції (у золотих)	Фонд (у золотих)	
					Залізний	Звичайний
1879-1880	17	256	20/453	1234	-	896
1881	20	131	19/454	798	-	382
1882	27	150	20/452	1443	500	428
1883	24	153		612	750	940
1884	24	134		1638	550	343
1885	24	105		1591	500	216
1886	24	58		550	400	122

180 Szematyzm królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim księstwem Krakowskiem na rok 1892. – Lwów : Nakładem c.k. Namiesnictwa z dr. W.Łorińskiego, 1892. – S. 659.
181 Szematyzm królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim księstwem Krakowskiem na rok 1895. – Lwów : Nakładem c.k. Namiesnictwa z dr. W.Łorińskiego, 1895. – S. 658.
182 Szematyzm królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim księstwem Krakowskiem na rok 1898. – Lwów : Nakładem c.k. Namiesnictwa z dr. W.Łorińskiego, 1898. – S. 761.
183 Wiedza i życie. – S. 43–55.
184 Zestawienie zarybienia wód Galicyl od roku 1879 do 1888 //Okólnik. – 1889. – № 4. – S.6.
185 Przegląd rozwoju i działalności krajowego Towarzystwa rybackiego w Krakowie // Okólnik. – 1894. – № 14. – S.24.

1887	24	8		400	400	29
1888	24	72		309	136	156
1889	27	41		100		89
1890	32	119	3	351		208
1891	24		1/36	250		268
1892	34	162		250		570
1893	33	225		1500		1022
1894	34	230				
Всього				11028		5675

Крім того, для задоволення потреб мешканців Кракова у любительському вилові риби, у Кракові було організоване «Товариство любителів вудкового спорту». Статут товариства був затверджений намісником Галичини. Офіс товариства знаходився по вул. Граничній, 9 у м. Краків. Засновником товариства був професор Яґеллонського університету – доктор Юліан Новак.

Серед головних завдань товариства були: оренда рибальських ревірів; піднесення чисельності риби шляхом виконання Рибальського закону в частині охорони риби; систематичне зариблення благородними видами риби; утримання охоронців для боротьби з браконьєрством; вплив на владу з метою внесення корисних для рибальства змін до законодавства. Річна сума членських внесків становила 50 крон, яку слід було сплатити на початку нового року.[186]

9. Мисливська та рибальська освіта у Кракові

З розвитком науково-технічного прогресу у Галичині кінця XIX – початку XX століття зростає роль науки та навчання персоналу, який повинен оволодіти відповідними навиками для повсякденного їх використання при виконанні своїх професійних обов’язків. Для цього закладаються і використовуються вищі навчальні заклади Австрії, де мала змогу вчитись еліта Галичини, громадяни якої були її підданими. Так, відповідно до Розпорядження міністра рільництва Австрії від 24 лютого 1873 року у Відні була створена Рільнича академія. Відповідно до статуту Академія готувала управлінців з найвищим рівнем освіти, які могли управляти як приватними, так і державними маєтками, викладачів та вчителів у галузі лісництва та сільського господарства. Зрозуміло, що мова викладання була німецькою, тоді як у Галичині розмовляли українською та польською. Більше того, німецькі слова засмічували польську мисливську та лісову термінологію у науковому

[186] Towarzystwo miłośników sportu wędkowego w Krakowie// Okólnik. – 1907. – № 92. – S.76.

та повсякденному вжитку[187]. Тож місцева галицька мисливська еліта була обурена засиллям німецькомовної мисливської термінології у Галичині і для боротьби з цим явищем вирішила видати польський мисливський термінологічний словник[188].

Головними предметами, які вивчали на лісовому факультеті у Віденській рільничій академії, були методологія лісової науки, використання хімічних засобів у догляді за лісами, використання лісів, навики вимірювання деревини (таксація), визначення доходів від лісів та обрахування їх вартості, управління лісовим господарством, технічна та правова охорона лісів, лісова інженерія, механічна технологія, хімічна технологія, суспільні науки. До теоретичних предметів були віднесені математика, геодезія, креслення, мінералогія, геологія, ґрунтознавство, кліматологія, загальна ботаніка, фізіологія рослин, загальна зоологія, загальна фізика, загальна хімія, механіка. Допоміжними вважались: наука про полювання, будівництво, бухгалтерія, економіка, історія і лісова статистика, законодавство[189].

Багато зусиль для розвитку рибальскої науки у Кракові доклав Максиміліан Сила-Новицький. Дитинство Максиміліана проходило в його рідному селі Яблуневі, де він закінчив початкову школу, і батьки відправили його на навчання до Львова в академічну гімназію, яку він успішно закінчив у 1846 році. У 1848 році він вступає на юридичний факультет Львівського університету, проте, змушений був перервати своє навчання, оскільки підпав під переслідування австрійської влади за участь у маніфестаціях, що розгорілися в часи Весни Народів. Новицький поспішно покидає Львів, утікаючи на Тернопілля, де у селі Плотичі активно збирав гербарії для навколишніх сільських шкіл і зацікавився ентомологією. Не маючи можливості поновити навчання в університеті, Новицький у 1850 році складає іспит на вчителя молодших класів і продовжує вчителювати. У 1852 році він переходить до Самбірської гімназії на Львівщині, що дає йому можливість активніше займатися науковими дослідженнями, а близькість до Львова — активну співпрацю з відомим меценатом і філантропом Володимиром Дідушицьким та його музеєм (Музей імені Дідушицьких).[190] У 1854 році у Львові, а у 1857 вже у Відні він складає

[187] Wyżcza szkoła lasowa we Lwowie//Łowiec. – 1910. – № 17. – S.207.
[188] W sprawie oczyszczenia języka łowieckiego//Łowiec – 1910. – №4. – S.40-41.
[189] Alegaty do sprawozdań stenograficznych drugiej sesyi ósmego periodu Sejmu Krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskiem z roku 1873. – Lwów, 1873, – S.127-128.
[190] Новицький Максиміліан. – Режим доступу: http //uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D1%81%D0%B8%D0%BC%D1%96%D0%BB%D1%96%D0%B0%D0%BD

нижчий та вищий педагогічний іспит із природничих наук, завдяки чому одержує право у 1858 році перейти на викладацьку роботу до своєї рідної Львівської академічної гімназії. Саме тут Максиміліан Новицький дуже активно розпочинає займатися ентомологією, видаючи у 1860 році каталог метеликів Східної Галичини. Завдяки зібраному багатому фактичному матеріалу з ентомології він захищає у 1863 році дисертацію доктора філософії у Львівському університеті й одержує запрошення очолити кафедру зоології у Яґелллонському університеті у Кракові.

У Галичині (Карпатах, на Покутті, Поділлі та Прикарпатті) М. Новицький проводить ряд досліджень з ентомології, іхтіології. Під час подорожі по Карпатах в басейні Черемоша він знайшов рідкісний вимираючий вид метелика – Аполона (*Parnassius apollo* Linnaeus, 1758). Ця остання достовірна знахідка метелика, здійснена великим галицьким натуралістом і ентомологом на території Івано-Франківської області, датується 1865 роком.[191] У науковому доробку М. Новицького – низка опублікованих праць, серед яких найвизначнішими є «Метелики Галичини» (1865), «Перелік Татранських метеликів» (1868), «Каталог метеликів Галичини» (1868), «Атлас риб галицьких річок» (1889), а також підручник з зоології у трьох томах: «Ссавці», «Птахи, плазуни і риба», «Безхребетні» (1868—1869), в якому матеріал вперше подавався згідно з теорією еволюції Чарльза Дарвіна. Окрім підручника зоології Максиміліан Новицький видав кілька моноґрафій, присвячених бабакам, сернам, рибі східної Галичини – річок Дністра та Пруту. У 1872 році Максиміліан Сила-Новицький став членом Краківського наукового товариства, а у 1873 році розпочав роботу над статутом Галицького Татранського товариства, під патронатом якого був заснований Природничий музей в Кузніцах (Польща). З 1875 року до його наукових зацікавлень додається іхтіологія. У цій галузі він проводить грандіозну роботу: окрім фауни описує види риби, розробляє методи її розведення, організації рибних господарств та зарибнення водойм. Зокрема, до його розробок належить й інкубатор для запліднення і розведення малька, завдяки яким він зумів виростити мальок лосося й навесні 1879 року зарибнити ним Віслу біля Кракова, а пізніше й ріку Білу під Тернополем.

[191] Аполлон (комаха). – Режим доступу: http://www.macsanomat.com/index.php/term/,9da4ab975b545fa0ae536e6256a6a55e9b5c5e5c66b0645c716da7a8b05f60a566606a5e53a5a25f665659605ea9b0a0.xhtml

Реалізовуючи свої природоохоронні амбіції, М. Новицький, на той час вже професор Яґеллонського університету, засновує 24 серпня 1879 року у місті Кракові «Крайове рибальське товариство», статут якого був затверджений рескриптом намісника Галичини від 2 серпня 1879 року. Він же стає першим керівником рибальського товариства, хоча серед співорганізаторів товариства було багато знаменитих людей того часу – д-р М. Затонський, граф А. Потоцький, п.п. Ключицький, Лангій, Лютостанський, Маркевич, Суктус, Войциховський та інші.

30 жовтня 1890 року Максиміліан Сила-Новицький помирає у місті Кракові у віці 64 років. Для вшанування світлої пам'яті вченого і натураліста у 1898 році у Кракові над Віслою було встановлено обеліск, а у 1971 році в Музеї Рільництва у Шреняві (Польща) – його бронзове погруддя.[192]

З періодичної преси відомо, що крім Яґеллонського університету навчання про розведення риби проходило на короткотермінових курсах. Зокрема, у 1898 році у Кракові на чотирьохденних курсах навчались 64 особи.[193] Організував та викладав на курсах державний інспектор з розвитку рибальства Галичини – Зигмунд Фішер[194]. А взагалі, як відзначав часопис «Наука і життя» (1910 р.), у Галичині навчання рибальству на постійній основі проходило лише у Краківському університеті та сільськогосподарській академії в Дублянах[195]. Риболовство на сільськогосподарському факультеті Яґеллонського університету у Кракові викладав доцент – доктор Генрик Вєловейський [196]. З еволюційним поступом суспільства з'явилась необхідність організувати не лише навчання розведення риб, але також контроль за харчовою продукцією. Тож у Кракові у 1900 році були організовані курси для торгових інспекторів. Основною метою їх навчання було проведення санітарно-ветеринарної експертизи риби, дичини та м'яса свійських видів тварин. Тривалість курсів була 4 місяці. Особлива увага приділялась діагностиці трихінельозу.[197] Для зацікавлених осіб у 1911 році проводились також навчання по розведенню риби. У Львівській ветеринарній школі

---

[192] Проців О.Р. Зеленчук Я.І. Видатний природознавець уродженець Гуцульщини Максиміліан Сила-Новицький/Олег Проців/, Ярослав Зеленчук/ Гуцули і Гуцульщина : літ.-мист. і громад.-сусп. часоп. – 2012. – № 2(6). – С. 42 – 45.

[193] Kurs rybacki // Okólnik. – 1898. – № 31. – S.3.

[194] Piąty austryacki wiec rybaków w Wiedniu // Okólnik. – 1894. – № 13. – S.2.

[195] Wiedza i życie. Serya IV. – Tom VII. – Lwów-Warszawa: Wydawnictwo związku naukowo-literackiego we Lwowie, 1910. – S. 43-55.

[196] Różne wiadomości // Okólnik. – 1909. – № 104. – S.95.

[197] Alegaty do sprawozdań stenograficznych piątej sesyi siódmego periodu Sejmu Krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskiem z roku 1899/900 przytem index tych alegatów od 1 do 226. – Lwów, 1900, – S.35-36.

доктор Станіслав Фібіх читав курс «Про рибальство», у рільничій школі в Дублянах інженер Тадеуш Розвадовський – «Рибальство», а у Краківському Яґеллонському університеті доктор Францішек Стафф – «Риба, її природа та розведення».[198]

Також біля Кракова у Білянах були організовані курси для підготовки мисливських та лісових охоронців. Курси були розраховані на інвалідів, які постраждали під час Першої Світової війни, але за станом здоров'я могли працювати. Керівником курсу був старший радник лісів. У 1916 році були випущено перших 26 кандидатів, які отримали добре оплачувану роботу. Про популярність курсів свідчить той факт, що конкурс на одне місце складав чотири особи.[199]

10. Організація мисливських виставок

Однією із основних складових ефективності мисливства є його пропаганда для отримання позитивного іміджу у суспільстві. Мета цієї пропаганди полягає у відстоюванні інтересів мисливської галузі та ухваленні лояльних для мисливської галузі нормативно-правових документів. Для реалізації цієї мети мисливські товариства використовували друковані мисливські видання, вибори до законодавчих органів влади лояльних до мисливства осіб та мисливські виставки.

У 1887 році у Кракові в рамках організації сільськогосподарської та промислової продукції були вперше у Галичині представлені досягнення рибальської та мисливської галузі[200]. Задум про організацію виставки визрів на з'їзді Галицького мисливського товариства у 1883 році. Видатки на її організацію становили 400 золотих. В організаційний комітет виставки ввійшли граф Роман Потоцький, граф Стефан Шембек і Владислав Жонтак. Науковим керівником виставки був граф Владислав Спауста. Велика увага приділялась не лише мисливству, але й популяризації життя тварин. Велике враження на присутніх справили опудало великого ведмедя, представленого Андрієм Потоцьким, та фігура браконьєра, який крадеться до козулі.[201] Спеціально для пропагування був виданий каталог експонатів об'ємом 25 сторінок.

На виставці граф Потоцький представив 33 пари рогів козулі, 7 оленячих, 2 голови кабана, 4 опудала тетерука, голову лані, корделяси;

---

[198] Wykłady o hodowli ryb w szkołach wyższych w Galicyi // Okólnik. – 1911. – № 117. – S.99.
[199] Kurs dla straży leśnej i łowieckiej//Łowiec . – 1917. – № 7-8. – S.60-61.
[200] Wystawa rybacka we Lwowie 1912 r.// Okólnik. – 1912. – № 125. – S.157-161.
[201] Wacek R. Retrospektywny rzut oka na polskie wystawy łowieckie / Rudolf Wacek // Łowiec. – 1937. - № 13. – S.188.

граф Володимир Дідушицький – 15 пар козулячих рогів, пастки для ловів дичини. Владислав Міцевський представив дві голови лося, шість голів козулі, голову кабана та вовка; Міхал Бжостовський – 98 рогів козулі, 8 – оленя, одне опудало глухаря, голову рисі, кабана, три шкіри ведмедів, роги серни. Граф Дрогойовський представив зброю, граф Роман Потоцький – 12 опудал глухаря, голови кабанів та козуль, а Едвард Сімон – 40 рогів козуль.[202] За активну участь у виставці голова Галицького мисливського товариства нагородив учасників похвальними грамотами.[203]

У період Другої Речі Посполитої продемонструвати мисливську діяльність Краківське воєводство мало можливість на третій виставці мисливських трофеїв, що проходила у Варшаві з 14 квітня по 5 травня 1934 року. Виставка була організована з нагоди Міжнародного мисливського конгресу у Варшаві. На цій виставці було представлено 13 мисливських трофеїв, а саме: по одному експонату опудала рисі, кабана та оленя та 10 рогів козулі. [204]

---

[202] Katalog wystawy rybackiej, łowieckiej i lasowej na wystawie krajowej rolniczej i przemysłowej w Krakowie w r. 1887. – Kraków: Czas, 1887. – S. 25.
[203] Krajowe towarzystwo łowieckie // Przegland – 1888. – № 15. – 19 stycznia. – S.2.
[204] III pokaz trofeów łowieckich w Warszawie//Łowiec. – 1934. – № 13-14. – S. 101-105.

Висновки

Відповідно до визначеної законом компетенції магістрат Кракова вживав організаційні заходи, спрямовані на законність та ефективність ведення мисливського та рибальського господарства. Основний акцент у його діяльності було зроблено на локалізації епізоотичних захворювань, торгівлі дичиною, ветеринарному нагляді при реалізації риби. Для цього у Кракові була утворена одна із трьох ветеринарних лабораторій, що діяли на той час у Галичині. Було вжито ряд організаційно-правових заходів для запобігання негуманного ставлення до дичини. Зважаючи на те, що Краків був розташований на транспортному вузлі біля кордону Галичини, то практично вся рибальська та мисливська продукція проходила через місцеву митницю. Основним її завданням був нагляд за сплатою мита при реалізації риби та дичини, що мало позитивне значення, так як велику кількість конфіскованої риби та раків відпускали у річки біля Кракова.

Зважаючи на сприятливу транспортну розв’язку та близькість великих річок, рибна продукція у Кракові була дещо дешевшою у порівнянні з іншими містами Галичини. Споживання рибної продукції мало чітко виражену сезонність і зростало у період посту у християн. Велику кількість риби споживали особи єврейської національності. На відміну від сучасного стану у Кракові та Галичині для торгівлі широко використовували послуги пошти. Встановлено, що вартість м’яса дичини на початку XX століття зростала на 25 – 35% відносно закупівельної у мисливському господарстві, оскільки 10% складали власне торгівельні послуги, а 15-25% становила вартість транспорту. Рівень споживання м’яса у 1899 р. у м. Кракові був досить високим, що було пов’язане з тим, що у західній частині Галичини ведення мисливського та рибальського господарства було на вищому рівні, зокрема, у Кракові наприкінці XIX ст. реалізовували втричі більше голів оленя.

Рибальська галузь Краківського повіту на місцевих водоймах відігравала вагому роль у забезпеченні населення рибною продукцією. Ще з XIV ст. у Кракові ця галузь була врегульована відповідними дозволами. Був запроваджений податок за користування водними природними ресурсами, частина з якого йшла на розвиток рибальства. До розвитку рибальства залучались також громадські організації та «Крайове рибальське товариство», зокрема, діяльність якого поширювалась на всю Галичину. Становлено, що воно проводило науково-дослідну роботу по вивченню фауни річок, займалось їх зарибленням та акліматизацією нових видів риби.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1 Alegaty do sprawozdań stenograficznych drugiej sesyi ósmego periodu Sejmu Krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskiem z roku 1873. – Lwów, 1873, – S.127-128.

2 Alegaty do sprawozdań stenograficznych piątej sesyi siódmego periodu Sejmu Krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskiem z roku 1899/900 przytem index tych alegatów od 1 do 226. – Lwów, 1900, – S.35-36.

3 Badania chorych ryb. // Okólnik. – 1911. – № 118. – S.131.

4 Badania rozsiedlenia ryb // Okólnik. – 1883. – № 3. – S. 68.

5 Choroby ryb // Okólnik. – 1905. – № 74. – S.4.

6 Das neue Jagdgesetz für Galizien und Großherzogtum Krakau: giltig vom 26.März 1898. – Złoczów: Nakładem i drukiem księgarni W.Zukerkandla, 1905. – S.74-75

7 Dręczenie ryb. // Okólnik. – 1898. – № 31. – S.7.

8 Dziennik praw z roku 1834. – Kraków : dr-nia St. Gieszkowskiego, 1834. – S. 177.

9 Dziennik praw z roku 1834. – Kraków : dr-nia St. Gieszkowskiego, 1834. – S. 19.

10 Dziennik praw z roku 1843. – Kraków : dr-nia St. Gieszkowskiego, 1843. – S. 216.

11 Dziennik ustaw i rozporządzeń krajowych dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkim Księstwem Krakowskiem. – Lwów, 1906. – S.306-309.

12 Dziennik ustaw i rozporządzeń krajowych dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkim Księstwem Krakowskiem. – Lwów, 1908. – S.25 -26.

13 Dziennik ustaw państwa dla królestw i krajów w radzie państwa reprezentowanych. – Wiedeń, 1911. – S.451-455.

14 Ekspose budżetowe Prezydenta miasta. // Dziennik pozporządzeń dla stoł. król. Miasta Krakowa. – 1927. – № 4 (30. kwietnia). – S.2.

15 Gospodarstwo rybne w kraju w świetle najnowszych cyfr statystycznych // Okólnik. – 1906. – № 85. – S.183-184.

16 Gürtler W. W polu i w lesie / Władysław Gürtler. – Warszawa: polski związek stowarzyszeń łowieckich, 1932. – S.6.

17 Handlowa spółka rybacka w Krakowie // Okólnik. – 1897. – № 30. – S.30-31.

18 III pokaz trofeów łowieckich w Warszawie//Łowiec. – 1934. – № 13-14. – S. 101-105.
19 Ilustruwany skorowidz stołecznego miasta Lwowa z okazyi powszechnej wystawy krajowej roku 1894. – Lwów : druk. Fr. S. Reichman, 1894. – S. 80.
20 Jubileusz Maksymiliana Nowieckiego//Łowiec – 1888. – № 11. – S.179.
21 Kalendarz Mysliwski na 1929 rok. Pod red. Ejsmonda J. – Warszawa, 1929. – S.48-70.
22 Kalendarz myśliwski na 1934 rok. – Warszawa: Polski związek Stowarzyszeń łowieckich, 1934. – S. 205-207.
23 Katalog wystawy rybackiej, łowieckiej i lasowej na wystawie krajowej rolniczej i przemysłowej w Krakowie w r. 1887. – Kraków: Czas, 1887. – S. 25.
24 Kilka słów o Polskim Prawie łowieckim //Łowiec – 1928. – №15. – S.238-239.
25 Kochanowski C. Sprzedaż dziczyzny w mieście Lwowie / C. Kochanowski // Łowiec – 1903. – № 22 – S.257.
26 Kodeks cywilny obowiązujący w Austryi od l . stycznia 1812 r. z uwzględnieniem wszystkich zmian i uzupełnień łacznie z trzema nowelami. – Lwów: nakladem F. Koniecznego, 1918. – S.167-168.
27 Konfiskata raków na dworcu kolei żelaznej w Krakowie// Okólnik. – 1893. – № 8. – S.53.
28 Konfiskata raków w Krakowie // Okólnik. – 1898. – № 35. – S.17.
29 Krajowe towarzystwo łowieckie // Przegland – 1888. – № 15. – 19 stycznia. – S.2.
30 Krawczynski W.Lowiectwo: Przewodnik dla leśników zawodowych I amatorów myśliwych. – Kraków: Druk W.L.Anczyca i spółki, 1924. – S.7-16.
31 Krogulski S. Pół wieku: zarys działalności małopolskiego towarzystwa łowieckiego 1876-1926. – Lwów: Nakładem małopolskiego towarzystwa łowieckiego, 1929. – S.23.
32 Kronika//Łowiec. – 1887. - № 7. – S.122.
33 Kurs dla straży leśnej i łowieckiej//Łowiec . – 1917. – № 7-8. – S.60-61.
34 Kurs rybacki // Okólnik. – 1898. – № 31. – S.3.
35 Na strzelnicy//Łowiec – 1926. – № 7-8. – S.110-111.
36 Nasz handel bydłem // Dzeinnik polski. – 1899. – № 65. – 18 lipca. – S.12.
37 Nasza petycya//Łowiec . – 1899. – № 8. – s.85-88.

38 Nowa ustawa łowiecka dla Galicyi i W. Ks. Krakowskiego. – Kraków: Wisła, 1898. – S.27.
39 Nowicki M. Do świętego wydziału towarzystwa łowieckiego we Lwowie / M.Nowicki // Łowiec. – 1879. – № 11. – S. 162.
40 Nowicki M. Zarybienie wód Galicyi w roku 1882 / M. Nowicki // Łowiec. – 1883. – № 7. – S. 106.
41 O raku galicyjskim// Okólnik. – 1896. – № 22. – S.20.
42 Obwieszczenie o uregulowaniu spoczynku niedzielnego w przemyśle rzeźnickim, masarskim i wyrobu kiełbas L. 140/30, A/23. // Dziennik pozporządzeń dla stoł. król. Miasta Krakowa. – 1908. – № 2 (10. lutego). – S. 103.
43 Obwieszczenie. L. 104400. // Dziennik pozporządzeń dla stoł. król. Miasta Krakowa. – 1905. – № 11 (10. listopada). – S. 103.
44 Obwieszczenie. L. 19197. // Dziennik pozporządzeń dla stoł. król. Miasta Krakowa. – 1885. – № 17 – S.2.
45 Obwieszczenie. L. 22.600. // Dziennik pozporządzeń dla stoł. król. Miasta Krakowa. – 1895. – № 5 (30. maja). – S.31.
46 Ochrona raków // Okólnik. – 1897. – № 25. – S.4.
47 Ogłoszenia prywatne // Okólnik. – 1897. – № 27. – S.8.
48 Ogłoszenie o ograniczeniu spożycia mięsa i tłuszczu. L. 23240917. // Dziennik pozporządzeń dla stoł. król. Miasta Krakowa. – 1917. – № 3 (31. marca). – S. 15.
49 Ogłoszenie. L. 18084/09 // Dziennik pozporządzeń dla stoł. król. Miasta Krakowa. – 1909. – № 7 (10. lipca). – S. 97.
50 Okólnik 35// Okólnik. – 1898. – № 35. – S.5.
51 Okólnik do sz. oddziałów towarzystwa rybackiego // Łowiec. – 1879. – № 12. – S. 179–180.
52 Pawlik S. Handel zwieryzuną, rybami i rakami w Galicyi//Łowiec. – 1899. – № 1. – S. 2-6.
53 Pawlik S. Handel zwierzyną, rybami i rakami w Galicyi //Łowiec – 1899. – № 2. – S.13-16.
54 Piąty austryacki wiec rybaków w Wiedniu // Okólnik. – 1894. – № 13. – S.2.
55 Podwyższenie dodatku gminnego do podatku konsumcyjnego. Obwieszczenie. Kraków, 15 marca 1919. L. 5820/18. // Dziennik pozporządzeń dla stoł. król. Miasta Krakowa. – 1919. – № 3 (1. marca). – S. 43-44.
56 Posiedzenie 1-36 // Stenograficzne sprawozdania z pierwszej sesyi dziewiątego peryodu Sejmu krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskie z roku 1908 od

15.wrzesnia do 5 listopada 1908. - Lwów, 1908. – S. 2062.

57 Protokoły obrad Rady miejskiej // Dziennik pozporządzeń dla stoł. król. Miasta Krakowa. – 1916. – № 10 (31. Października). – S.3.

58 Przeciw dręczeniu ryb. // Okólnik. – 1897. – № 30. – S.6-7.

59 Przedaż ryb nieżywych. // Okólnik. – 1903. – № 64. – S.127.

60 Przegląd rozwoju i działalności krajowego Towarzystwa rybackiego w Krakowie // Okólnik. – 1894. – № 14. – S.24.

61 Różne wiadomości // Okólnik. – 1909. – № 104. – S.95.

62 Rożyński F., Dr. E. Schechtel Ekonomiczne znaczenie łowiectwa dla naszego kraju. – Warzsawa:Nakładem polskiego towarzystwa łowieckeigo, 1921.

63 Ruch przedświąteczny // Gazeta lwowska. – 1903. – № 283. – 11 grudnia. – S.12.

64 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Czerwiec 1911. – Kraków: Biuro statystyczne, 1911. – 4s.

65 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Czerwiec 1915. – Kraków: Biuro statystyczne, 1915. – 4s.

66 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Czerwiec 1925. – Kraków: Biuro statystyczne, 1925. – 4s.

67 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Czerwiec 1932. – Kraków: Biuro statystyczne, 1932. – 12s.

68 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Grudzień 1911. – Kraków: Biuro statystyczne, 1911. – 4s.

69 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Grudzień 1915. – Kraków: Biuro statystyczne, 1915. – 4s

70 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Grudzień 1925. – Kraków: Biuro statystyczne, 1925. – 4s.

71 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Grudzień 1932. – Kraków: Biuro statystyczne, 1932. – 12s.

72 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Kwiecień 1911. – Kraków: Biuro statystyczne, 1911. – 4s.

73 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Kwiecień 1915. – Kraków: Biuro statystyczne, 1915. – 4s.

74 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Kwiecień 1925. – Kraków: Biuro statystyczne, 1925. – 4s.

75 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Kwiecień 1932. – Kraków: Biuro statystyczne, 1932. – 12s.

76 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Lipiec 1911. – Kraków: Biuro statystyczne, 1911. – 4s.

78 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Lipiec 1915. – Kraków: Biuro

statystyczne, 1915. – 4s.

79 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Lipiec 1925. – Kraków: Biuro statystyczne, 1925. – 4s.

80 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Lipiec 1932. – Kraków: Biuro statystyczne, 1932. – 12s.

81 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Listopad 1911. – Kraków: Biuro statystyczne, 1911. – 4s.

82 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Listopad 1915. – Kraków: Biuro statystyczne, 1915. – 4s.

83 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Listopad 1925. – Kraków: Biuro statystyczne, 1925. – 4s.

84 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Listopad 1932. – Kraków: Biuro statystyczne, 1932. – 12s.

85 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Luty 1911. – Kraków: Biuro statystyczne, 1911. – 4s.

86 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Luty 1915. – Kraków: Biuro statystyczne, 1915. – 4s.

87 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Luty 1925. – Kraków: Biuro statystyczne, 1925. – 4s.

88 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Luty 1932. – Kraków: Biuro statystyczne, 1932. – 12s.

89 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Maj 1911. – Kraków: Biuro statystyczne, 1911. – 4s.

90 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Maj 1915. – Kraków: Biuro statystyczne, 1915. – 4s.

91 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Maj 1925. – Kraków: Biuro statystyczne, 1925. – 4s.

92 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Maj 1932. – Kraków: Biuro statystyczne, 1932. – 12s.

93 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Marzec 1911. – Kraków: Biuro statystyczne, 1911. – 4s.

94 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Marzec 1911. – Kraków: Biuro statystyczne, 1911. – 4s.

95 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Marzec 1915. – Kraków: Biuro statystyczne, 1915. – 4s.

96 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Marzec 1925. – Kraków: Biuro statystyczne, 1925. – 4s.

97 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Październik 1911. – Kraków: Biuro statystyczne, 1911. – 4s.

98 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Październik 1915. – Kraków:

Biuro statystyczne, 1915. – 4s.
99 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Październik 1925. – Kraków: Biuro statystyczne, 1925. – 4s.
100 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Październik 1932. – Kraków: Biuro statystyczne, 1932. – 12s.
101 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Sierpień 1911. – Kraków: Biuro statystyczne, 1911. – 4s.
102 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Sierpień 1915. – Kraków: Biuro statystyczne, 1915. – 4s.
103 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Sierpień 1925. – Kraków: Biuro statystyczne, 1925. – 4s.
104 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Sierpień 1932. – Kraków: Biuro statystyczne, 1932. – 12s.
105 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Styczeń 1911. – Kraków: Biuro statystyczne, 1911. – 4s.
106 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Styczeń 1915. – Kraków: Biuro statystyczne, 1915. – 4s.
107 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Styczeń 1925. – Kraków: Biuro statystyczne, 1925. – 4s.
108 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Styczeń 1932. – Kraków: Biuro statystyczne, 1932. – 12s.
109 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Wrzesień 1911. – Kraków: Biuro statystyczne, 1911. – 4s.
110 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Wrzesień 1915. – Kraków: Biuro statystyczne, 1915. – 4s.
111 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Wrzesień 1925. – Kraków: Biuro statystyczne, 1925. – 4s.
112 Sprawozdania statystyczne za miesiąc Wrzesień 1932. – Kraków: Biuro statystyczne, 1932. – 12s.
113 Sprawozdanie Krakowskiej spółki myśliwskiej „Wisła"//Łowiec . – 1906. – № 1. – s.127-130.
114 Sprawy związkowe: dodatek poświęcony wiadomościom urzędowym //Łowiec. – 1939. – № 7-8.
115 Sprzedaż nieświerzych ryb // Okólnik. – 1903. – № 59. – S.64.
116 Starkl J., Fiszer Z. Powszechna wystawa krajowa 1894 r. i siły produkcyjne kraju: Łowiectwo i rybactwo / Juliusz Starkl, Zygmunt Fiszer. – Lwów: Wydział krajowy, 1896. – S. 27-28.
117 Statut dla poboru podatku komunalnego od wykonywania prawa polowania na obszarze stoi. król. miasta Krakowa 18.01.1926 L. 278/926 // Dziennik pozporządzeń dla stoł. król. Miasta Krakowa. –

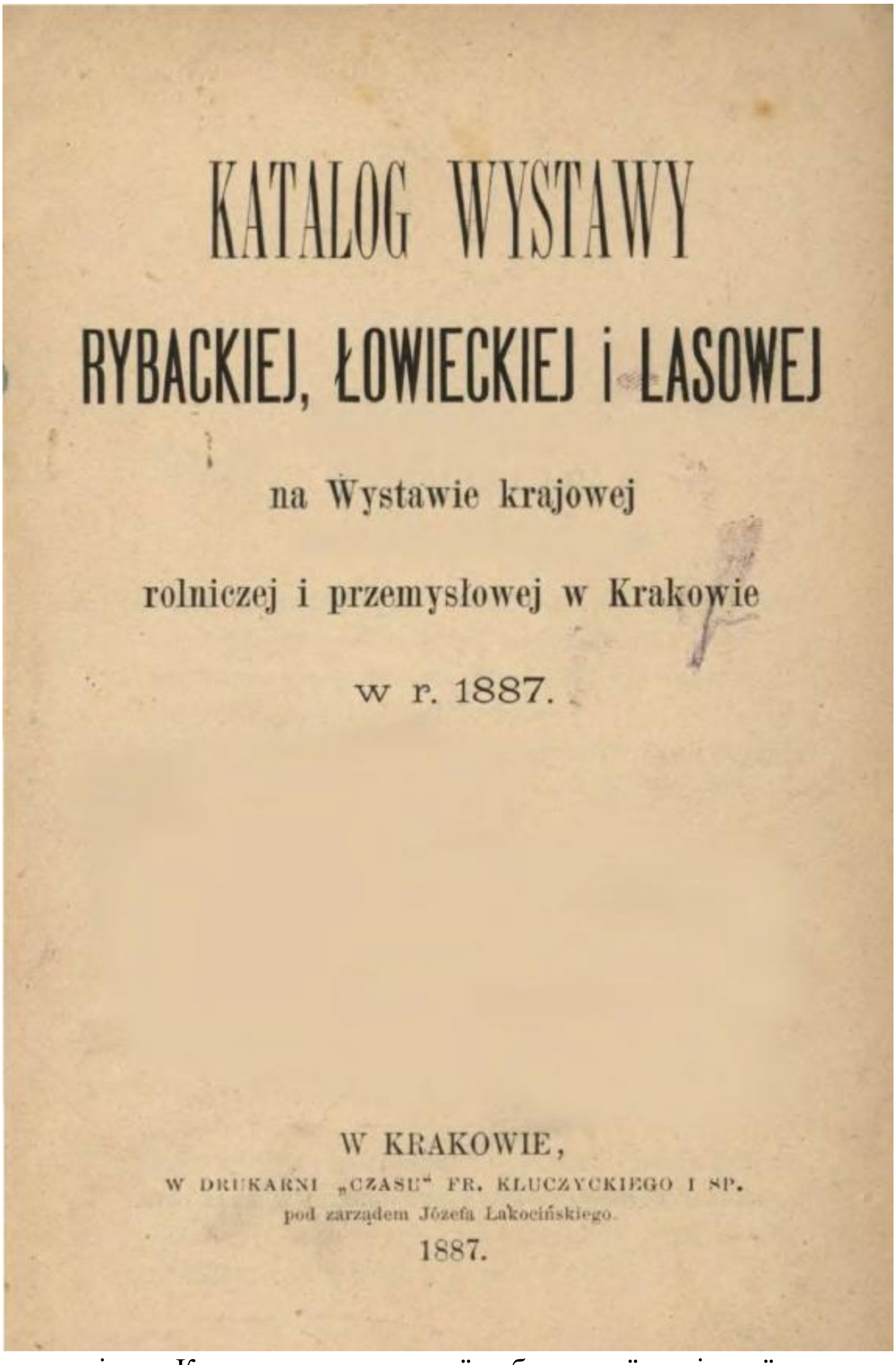
1926. – № 1 (31. stycznia). – S.2.
118 Statut krajowego towarzystwa rybackiego w Krakowie // Łowiec. – 1879. – № 12. – S. 177–179.
119 Statut małopolskiego towarzystwa łowieckiego stowarzyszenia zarejestrowanego //Łowiec. – 1938. – № 21-22. – S. LXX - LXXIV
120 Statut pracowni do badań mikroskopowych oraz zbioru okazów chorobowych u zwierząt zabitych w rzeźni. // Dziennik pozporządzeń dla stoł. król. Miasta Krakowa. – 1910. – № 9 (31. paździemika). – S. 162.
121 Statystyka konsumcyi ryb // Okólnik. – 1893. – № 7. – S.23-24.
122 Statystyka miasta Krakowa zestawiona przez biuro statystyczne miejskie. – Kraków: Drukarnia uniwersytetu Jagiellońskiego, 1887. – S. 115.
123 Statystyka miasta Krakowa zestawiona przez biuro statystyczne miejskie. – Kraków: Drukarnia uniwersytetu Jagiellońskiego, 1887. – S. 95.
124 Statystyka miasta Krakowa zestawiona przez biuro statystyczne miejskie. – Kraków: Drukarnia uniwersytetu Jagiellońskiego, 1898. – S. 89-94.
125 Statystyka miasta Krakowa zestawiona przez biuro statystyczne miejskie. – Kraków: Drukarnia uniwersytetu Jagiellońskiego, 1902. – S. 124-125.
126 Statystyka miasta Krakowa zestawiona przez biuro statystyczne miejskie. – Kraków: Drukarnia uniwersytetu Jagiellońskiego, 1905. – S. 116.
127 Statystyka miasta Krakowa zestawiona przez biuro statystyczne miejskie. – Kraków: Drukarnia uniwersytetu Jagiellońskiego, 1905. – S. 85.
128 Statystyka miasta Krakowa zestawiona przez biuro statystyczne miejskie. – Kraków: Drukarnia uniwersytetu Jagiellońskiego, 1910. – S. 146.
129 Statystyka miasta Krakowa zestawiona przez biuro statystyczne miejskie. – Kraków: Drukarnia uniwersytetu Jagiellońskiego, 1910. – S. 154-155.
130 Statystyka miasta Krakowa zestawiona przez biuro statystyczne miejskie. – Kraków: Drukarnia uniwersytetu Jagiellońskiego, 1910. – S. 157.
131 Statystyka miasta Krakowa zestawiona przez biuro statystyczne miejskie. – Kraków: Drukarnia uniwersytetu Jagiellońskiego, 1910. – S. 166-167.

132 Statystyka miasta Krakowa zestawiona przez biuro statystyczne miejskie. – Kraków: Drukarnia uniwersytetu Jagiellońskiego, 1911. – S. 132.
133 Statystyka miasta Krakowa zestawiona przez biuro statystyczne miejskie. – Kraków: Drukarnia uniwersytetu Jagiellońskiego, 1911. – S. 165.
134 Statystyka miasta Krakowa. – Kraków, 1912. – Zeszyt XII. – S. 176,324.
135 Statystyka ubitej zwierzyny //Łowiec – 1900. – № 3. – S.37.
136 Statystyka ubitej zwierzyny //Łowiec – 1903. – № 14. – S.162.
137 Stosunki rybacki nad Prutem i Czeremoszem przez Zygmunta Fischera // Okólnik. – 1893. – № 9. – S.39.
138 Szematyzm królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim księstwem Krakowskiem na rok 1892. – Lwów : Nakładem c.k. Namiesnictwa z dr. W.Łorińskiego, 1892. – S. 659.
139 Szematyzm królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim księstwem Krakowskiem na rok 1895. – Lwów : Nakładem c.k. Namiesnictwa z dr. W.Łorińskiego, 1895. – S. 658.
140 Szematyzm królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim księstwem Krakowskiem na rok 1898. – Lwów : Nakładem c.k. Namiesnictwa z dr. W.Łorińskiego, 1898. – S. 761.
141 Taryfa opłat placowych dla miasta Krakowa obowiązująca od dnia l lipca 1926 aż do odwołania. // Dziennik pozporządzeń dla stoł. król. Miasta Krakowa. – 1926. – № 6 (30. czerwca). – S. 100.
142 Terminy ochronne ustanowione dla poszczególnych województw//Łowiec Polski – 1930. – № 34. – S. 689.
143 Towarzystwo miłośników sportu wędkowego w Krakowie// Okólnik. – 1907. – № 92. – S.76.
144 Urządzenie Służby żandarmerji m. wolnego Krakowa i jego okręgu // Dziennik praw z roku 1839. – Kraków : dr-nia St. Gieszkowskiego, 1839. – S. 136-137.
145 W sprawie oczyszczenia języka łowieckiego//Łowiec – 1910. – №4. – S.40-41.
146 Wacek R. Retrospektywny rzut oka na polskie wystawy łowieckie / Rudolf Wacek // Łowiec. – 1937. - № 13. – S.188.
147 Wiadomości statystyczne o stosunkach krajowych. – Lwów, 1898. – T. XVII, zeszyt I. – S. 59-63.
148 Wiedza i życie. – S. 43–55.
149 Wiedza i życie. Serya IV. – Tom VII. – Lwów-Warszawa: Wydawnictwo związku naukowo-literackiego we Lwowie, 1910. – S.

43-55.
150 Wykaz ubitej zwierzyny w r.1900 //Łowiec – 1903. – № 13. – S.150
151 Wykaz zwierzyny, ubitej w ciągu r. 1888 zestawiony na podstawie dat urzędowych przez G.Lettnera, radcę lasowego //Łowiec. – 1889. – № 7. – S. 110.
152 Wykaz zwierzyny, ubitej w ciągu roku 1887 //Łowiec. – 1888. - № 8. – S.134.
153 Wykłady o hodowli ryb w szkołach wyższych w Galicyi // Okólnik. – 1911. – № 117. – S. 99.
154 Wystawa rybacka we Lwowie 1912 r.// Okólnik. – 1912. – № 125. – S.157-161.
155 Wyżcza szkoła lasowa we Lwowie//Łowiec. – 1910. – № 17. – S.207.
156 Z polskiego związku łowieckiego//Łowiec Polski – 1938. – № 11 . – S.224.
157 Żaba wodna jadalna // Okólnik. – 1898. – № 31. – S.23-24.
158 Zakaz sprzedawania ryb zamrożonych // Okólnik. – 1898. – № 33. – S.5.
159 Zbiór ustaw administracyjnych w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim obowiązujących do użytku organów c.k. władz rządowych i władz autonomicznych. – Kraków: universytet Jagielloński, 1868. – S.1034-1035.
160 Zepsute ryby // Okólnik. – 1902. – № 59. – S.173.
161 Zestawienie zarybienia wód Galicyl od roku 1879 do 1888 //Okólnik. – 1889. – № 4. – S.6
162 Аполлон (комаха). – Режим доступу: http://www.macsanomat.com/index.php/term/
163 В. Дідушицький [елект. ресурс]. – Режим доступу : http://museum.lviv.net/ua/history/history. php.
164 Новицький Максиміліан. – Режим доступу: http //uk.wikipedia.org/wiki/
165 Проців О. Р. Державне регулювання торгівлі продукцією мисливства у Галичині середини XIX – початку XX століття на прикладі міста Львова / О. Р. Проців // Ефективність державного управління: Збірник наукових праць Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України / За заг. ред. проф. В. С. Загорського. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2012. – Вип. 33. – С.127-137.
166 Проців О.Р. Вплив християнства на мисливство /Олег Проців//

Полювання та риболовля. – 2013. – №1(135) січень. – С. 6.
167 Проців О.Р. Зеленчук Я.І. Видатний природознавець уродженець Гуцульщини Максиміліан Сила-Новицький/Олег Проців/, Ярослав Зеленчук/ Гуцули і Гуцульщина : літ.-мист. і громад.-сусп. часоп. – 2012. – № 2(6). – С. 42 – 45.
168 Проців О.Р. Особливості правозастосування сектору мисливського господарства у Львівському воєводстві (1920-1939 р.р.) // «Юридичні наукові дискусії як фактор сталого розвитку правової доктрини та законодавства: Міжнародна науково-практична конференція м. Київ, 10-11 квітня 2015 р. – у 2 частинах, – К. Центр правових наукових досліджень, 2015 – Частина I. – С. 18-22.

ДОДАТКИ

KATALOG WYSTAWY

RYBACKIEJ, ŁOWIECKIEJ i LASOWEJ

na Wystawie krajowej

rolniczej i przemysłowej w Krakowie

w r. 1887.

W KRAKOWIE,

W DRUKARNI „CZASU“ FR. KLUCZYCKIEGO I SP.

pod zarządem Józefa Łakocińskiego.

1887.

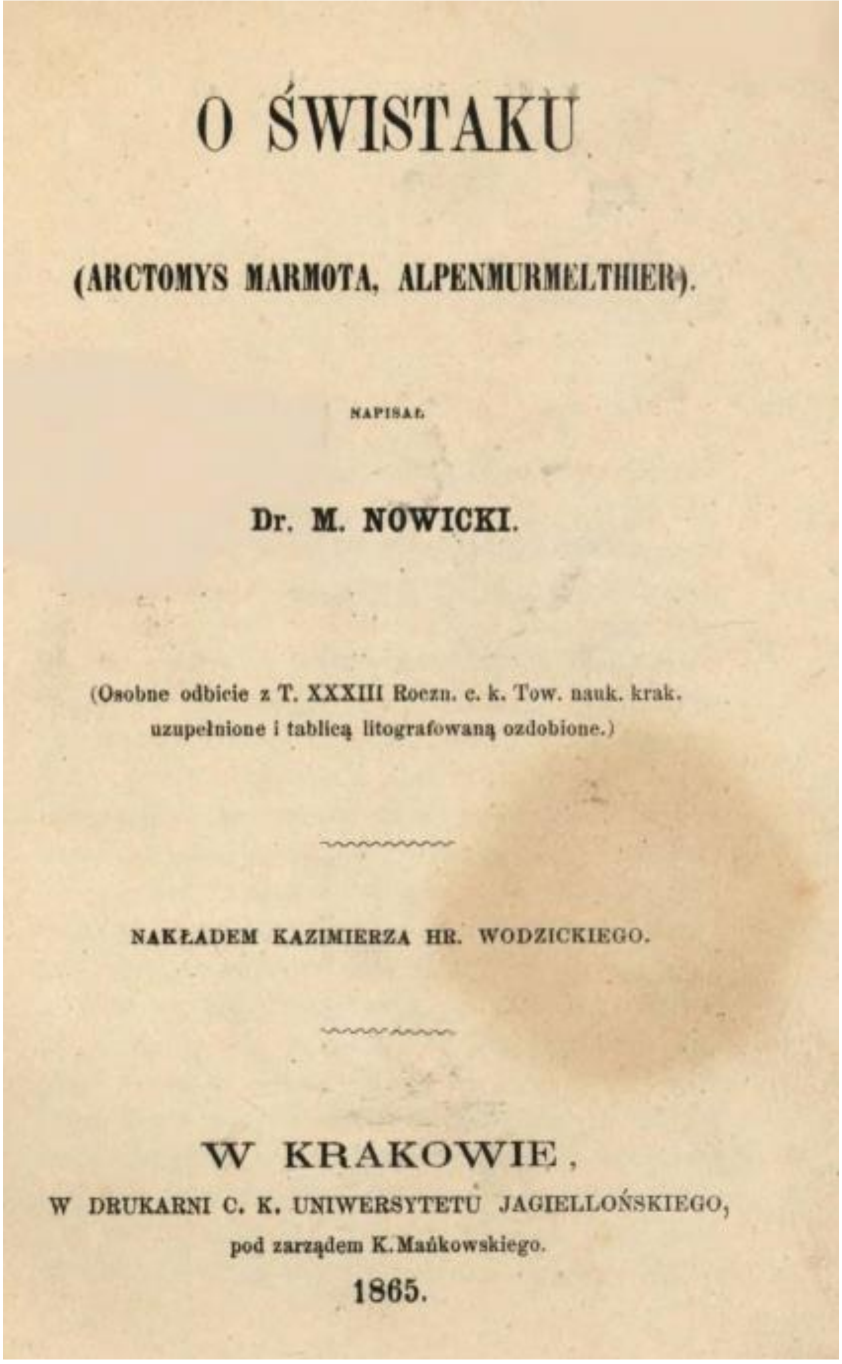
Титульна сторінка «Каталогу мисливської рибальської та лісової експозиції», що відбулась у Кракові у 1887 р.[205]

[205] Katalog wystawy rybackiej, łowieckiej i lasowej na wystawie krajowej rolniczej i przemysłowej w Krakowie w r. 1887. – Kraków: Czas, 1887. – S. 25.

Nr. 2. Dr. Maksymilian Nowicki, założyciel i prezes krajowego Towarzystwa rybackiego od r. 1879—1890.

Максиміліан Новицький, засновник і керівник Крайового рибальського товариства (1879-1890 р.р.)

O ŚWISTAKU

(ARCTOMYS MARMOTA, ALPENMURMELTHIER).

NAPISAŁ

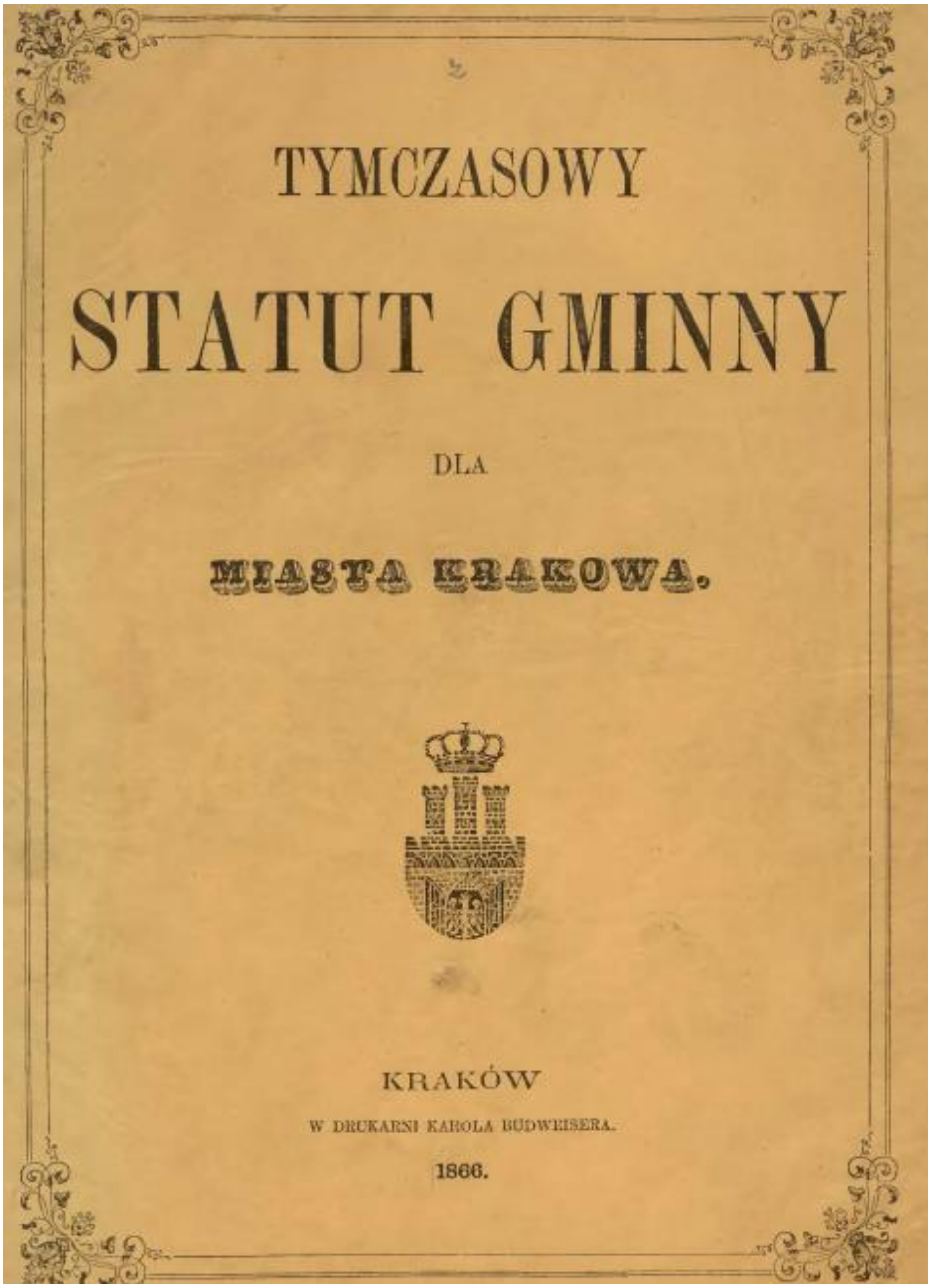
Dr. M. NOWICKI.

(Osobne odbicie z T. XXXIII Roczn. c. k. Tow. nauk. krak. uzupełnione i tablicą litografowaną ozdobione.)

NAKŁADEM KAZIMIERZA HR. WODZICKIEGO.

W KRAKOWIE,
W DRUKARNI C. K. UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO,
pod zarządem K. Mańkowskiego.
1865.

Книга Максиміліана Новицького «Про бабака» (Краків, 1865 р.)

TYMCZASOWY

STATUT GMINNY

DLA

MIASTA KRAKOWA.

KRAKÓW

W DRUKARNI KAROLA BUDWEISERA.

1866.

Тимчасовий статут м. Краків (1866 р.)

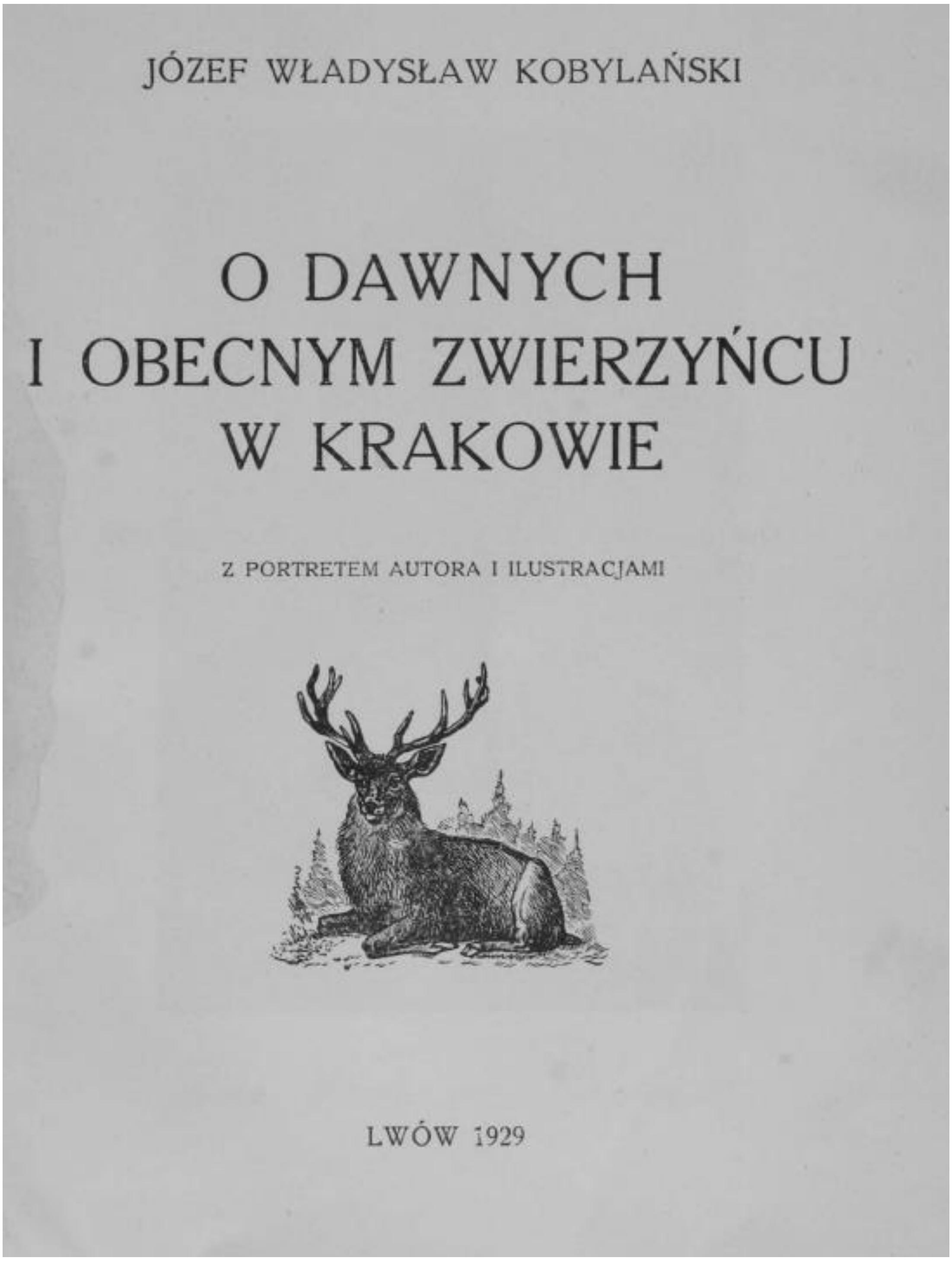
STATUT
TOWARZYSTWA MYŚLIWSKIEGO
im. Św. HUBERTA w KRAKOWIE

zatwierdzony reskryptem Województwa w Krakowie z dnia 14. maja 1924 r. L. 6152|pr.

Титульна сторінка Статуту Краківського мисливського товариства ім. Святого Губерта (1924 р.)

S t a t u t
Towarzystwa Myśliwskiego im. Jana Godzickiego
w K r a k o w i e
zatwierdzony reskryptem Województwa w Krakowie z dnia 21. grudnia 1926. r.
L.L.B.P. 18076/26.
-oOo-

Титульна сторінка Статуту Краківського мисливського товариства ім. Яна Годзіцького (1926 р.)

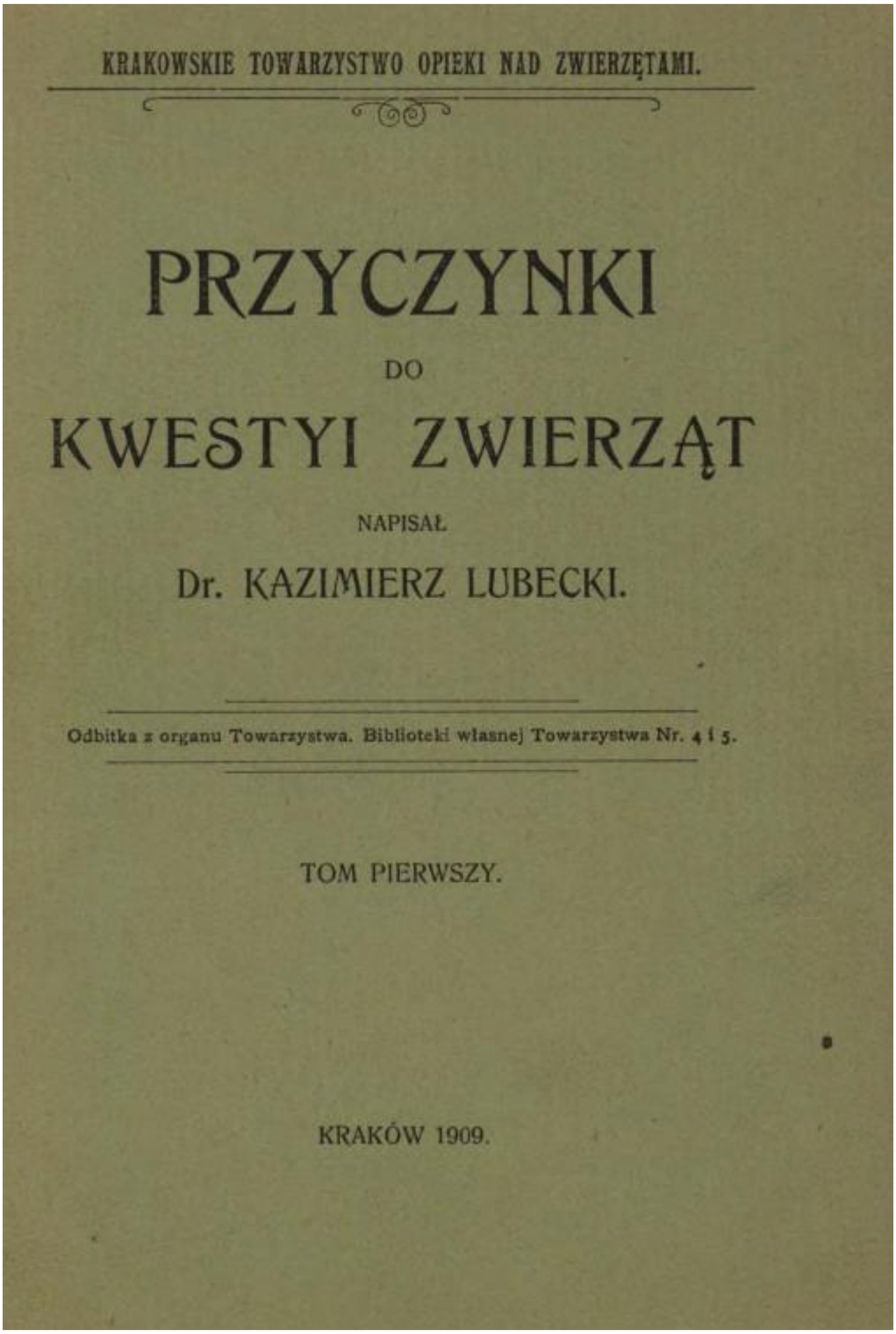
JÓZEF WŁADYSŁAW KOBYLAŃSKI

O DAWNYCH
I OBECNYM ZWIERZYŃCU
W KRAKOWIE

Z PORTRETEM AUTORA I ILUSTRACJAMI

LWÓW 1929

Книга Йозефа Владислава Кобилянського «Про давній та сучасний звіринець у Кракові» (1929 р.)

KRAKOWSKIE TOWARZYSTWO OPIEKI NAD ZWIERZĘTAMI.

PRZYCZYNKI

DO

KWESTYI ZWIERZĄT

NAPISAŁ

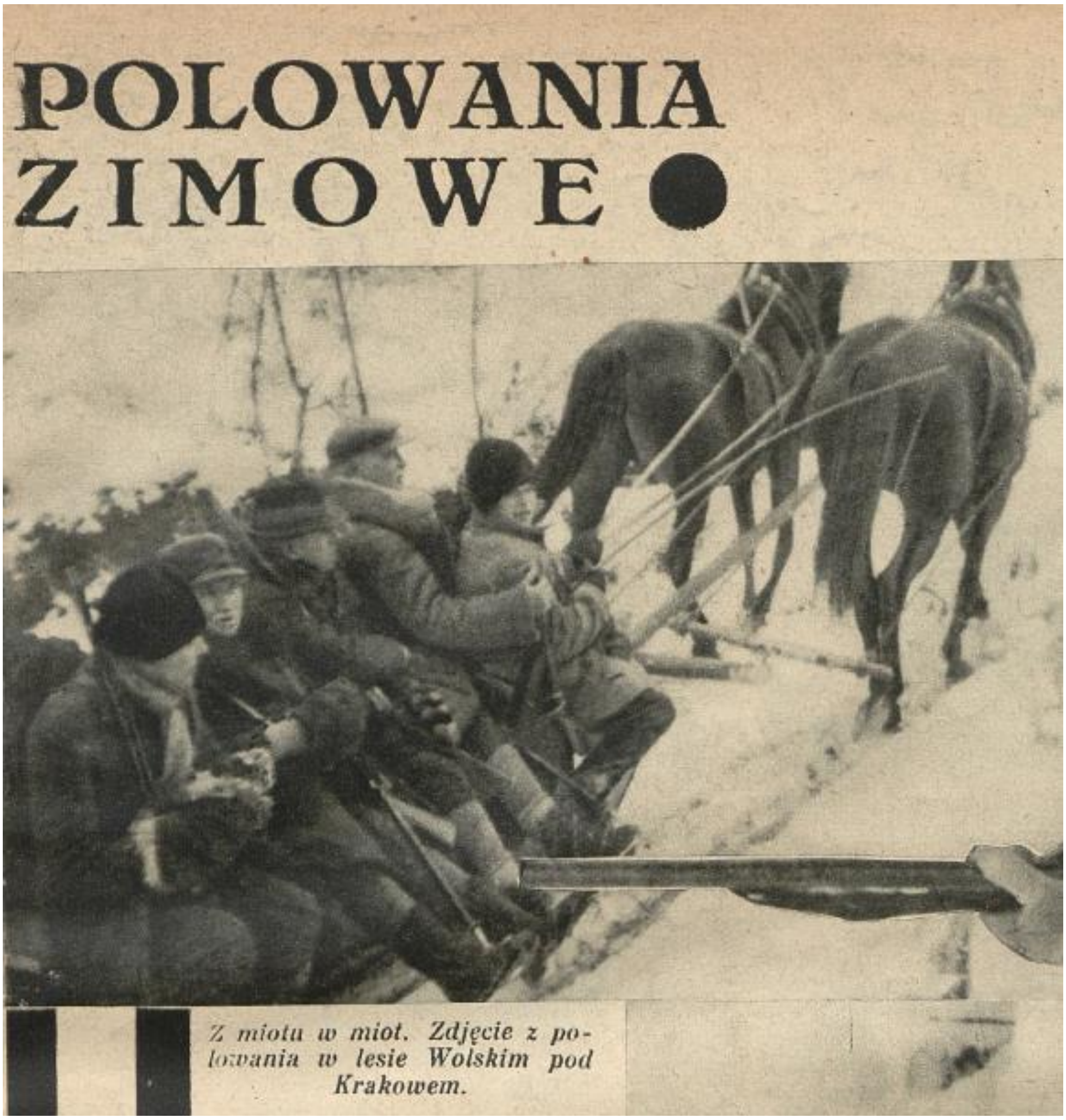
Dr. KAZIMIERZ LUBECKI.

Odbitka z organu Towarzystwa. Biblioteki własnej Towarzystwa Nr. 4 i 5.

TOM PIERWSZY.

KRAKÓW 1909.

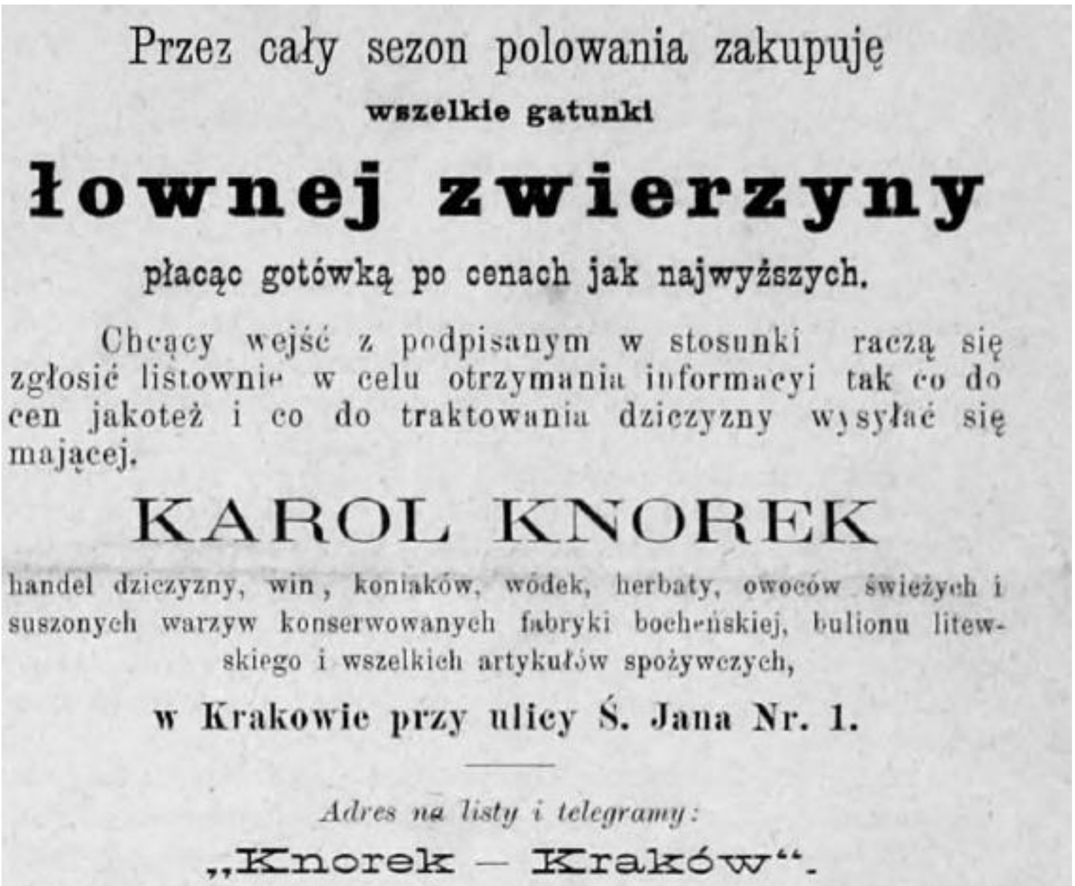
Книга Казимира Любецького, члена Краківського товариства опіки над тваринами (1909 р.)

Зимове полювання у Вольському лісі біля Кракова

Оголошення краківської фірми «Reman & Henrich» (м. Краків) про закупку свіжого м'яса самців козулі.[206]

Оголошення фірми «Кароль Кнорек» (м. Краків, вул. Святого Яна, 1) про закупівлю протягом мисливського сезону всіх видів дичини за найвищими цінами.[207]

[206] Ogłoszenia // Łowiec. – 1894. – № 12. – S.176.
[207] Ogłoszenia // Łowiec. – 1890. – № 8. – S.128.

Реклама фірми «Огар» (м. Краків) – єдиного у Польщі закладу з дресирування собак.[208]

[208] Ogłoszenia // Łowiec. – 1924. – № 10. – S.159.

Проців Олег Романович

Народився у м. Стрий Львівської області. Закінчив Львівський зооветеринарний інститут (1989 р.), магістратуру державної служби при Івано-Франківському національному технічному університеті нафти і газу (2007 р.), аспірантуру за напрямком «Державне управління» у Львівському регіональному інституті державного управління (2014 р.). У 2015 р. захистив дисертацію «Актуальність історичного досвіду Галичини кінця XIX - початку XX століття для державного регулювання мисливського господарства сучасної України». Працює головним спеціалістом в Івано-Франківському обласному управлінні лісового та мисливського господарства.

Автор понад 160 публікацій, з яких 3 монографії у співавторстві, 47 статей у наукових фахових виданнях, 37 доповідей на наукових конференціях, 73 публіцистичні статті.

Наукове видання

ПРОЦІВ Олег Романович

Історія мисливства та рибальства міста Кракова та Краківського повіту XIX – початку XX ст.

Редактор – **Галина ПРОЦІВ**

Комп'ютерна верстка – **Олег ПРОЦІВ**

Комп'ютерний дизайн – **Ігоря САВЧУКА**

Формат паперу і частка аркуша 60×90 1/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 5,5. Наклад 300 прим. Зам. 9040

Друкарня "Фоліант"
76000, м. Івано-Франківськ
вул. Старозамкова, 2
www.foliant.if.ua
e-mail: foliant.drukarnja@gmail.com
тел.-факс: +38(0342) 50-21-65
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи Серія ІФ № 24